

Slovenski Meščan

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani. — Izhaja vsako soboto ponoči. — Dopisi naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina do konca leta 5 K. Posamezne številke 10 vin. Oglasi: za enkrat 12 vin., za dvakrat 10 vin., za trikrat in večkrat 8 vin. za enostopno petit-vrsto.

Zavarovanje za starost in onemoglost.

Neki nemški poslanec, ki se smatra za strokovnjaka v tej zadevi, je v graškem „Tagblattu“ z dne 2. t. m. objavil svoje mnenje o nameravanem zavarovanju za starost in onemoglost. Stvar je v resnici zanimiva in zato jo podajamo v prevodu tudi našim bralcem. Ta nemški strokovnjak pravi:

Pred vsem se moramo vprašati, ali razpolagamo v Avstriji s tolikim nacionalnim bogastvom, da bi se že sedaj moglo uvesti splošno ljudsko zavarovanje, t. j. zavarovanje šestih milijonov delavcev in štirih milijonov malih samostojnih podjetnikov, v vsem torej zavarovanje desetih milijonov ljudi. Pri zavarovanju šestih milijonov delavcev (trgovina, industrija, obrt, poljedelstvo) bi znašala letna obremenitev na premijah okrog 97 milijonov kron, ako se prištejejo še štirje milijoni samostojnih podjetnikov, bi se ta svota zvišala na 203 milijone. Državni prispevek 60 K za vsakega zavarovanca, ako se uvede starostna renta s končanim 65. letom, bi za delavsko zavarovanje samo znašalo v desetih letih 16 milijonov, v petnajstih letih 27 milijonov, v 20 letih 34 milijonov, v 40 letih 40 milijonov na leto. Ako se pritegnejo samostojni podjetniki, bi se ta znesek zvišal v desetih letih na 36, v 15 letih na 61, v 20 na 76 in v 40 letih na 90 milijonov letno.

Nemški strokovnjak pravi dalje: Pred vsem bo pač potrebno, da se uvede s posebno postavo zavarovanje 6 milijonov delavcev, pri čemer bi — kakor v Nemčiji — polovico zavarovalnih premij plačeval delodajalec, polovico pa zavarovanec, ki bi dobil po 60 K prispevka iz državnih sredstev. To sicer zahteva tudi že za začetek nad 100 milijonov kron, ali ta obremenitev zadene v prvi vrsti trgovino in industrijo, in te dve ste tudi pri nas toliko razviti, da bi mogli prenesti to breme. Veliko težavnejše pa bo zavarovanje samostojnih podjetnikov, tudi če bi se to zavarovanje omejilo samo na one, ki delajo samo z dvema pomočnikoma, ali — po drugem načinu — ki ne plačujejo nikake osebnih dohodnine, ali pa pod 24 K. Tu se bo moralo zavarovanje za onemoglost opustiti in se bo moralo zadovoljiti s starostnim zavarovanjem začeti s 65 letom. V Avstriji je okrog 860.000 ljudi v starosti 60 let in čez, 552.000 v starosti 65 let in čez,

326.000 v starosti 70 let in čez. Ako bi vsak teh dobil letno rento 300 K, bi to znašalo pri starosti 60 let 258, pri starosti 65 let 166, pri starosti 70 let 98 milijonov kron na leto. To so pa tudi najnižje številke. K temu je treba še dodati državni prispevek. Z ozirom na malo nacionalno bogastvo slovanskih narodnosti, izvzemši Čeha, ni torej misliti na splošno uvedbo takega obligatoričnega ljudskega zavarovanja.

Ako se zavarovanje omeji na samostojne podjetnike, bi znašale premije za starostno in onemoglostno rento letnih 200 K letnih 38 K 10 vin., če pa se zavarovanju pritegnejo samostojnim podjetnikom pri delu pomagajoči člani rodbine, pa iznaša premija 25 K 37 vin. letno. Ako se pomisli, da bi mali kmet ali obrtnik moral to svoto plačati za štiri do šest oseb (kar bi zneslo na leto od 100—150 K), je skoraj nemogoče misliti na redno plačevanje premij. Da bi se pa prisilnim potom iztirjavale premije, pa še manj. Starostna renta bi se mogla zagotoviti le za vsako premijsko plačevanje in vsota starostne rente bi se primerno znižala, če bi se vseh 30 ali 40 let ne plačevalo redno premij. Ravno tako bi se moral primerno znižati državni prispevek, ako bi se premije ne plačevale redno.

Ne bo torej ostalo drugega, kakor rešiti vprašanje starostnega in onemoglostnega zavarovanja tako, da se s postavo ugotovi obligatorična zavarovalna dolžnost za šest milijonov delavcev, z drugo postavo pa izvede zavarovanje malih samostojnih podjetnikov in sicer tako, da je pristop prost, ali pa da se obligatorični pristop omeji na zelo ozek krog. Samoobsebi umevno bi tudi tu morala država prispevati svoj del, recimo 20%, to se pravi, k vsaki kroni zavarovalnine bi država še dodala 20 vin. in tako zagotovila svoj prispevek, ki bi pa ne smel prekoračiti letnega prispevka 60 K. To bi bilo edino le zavarovanje za starost, katero bi se začelo s 60., 65 ali 70. letom.

Tako torej nemški strokovnjak o tem vprašanju. Ako celo stvar premostimo z našega stališča, moramo pač zopet povdarjati, da bo pri celim načrtu zopet le nekaj polovičarskega, kakor je navadno pri nas v Avstriji, kadar gre za kako velevažno stvar.

V prvi vrsti pride tu v poštev delavstvo. Prav je, in skrajni čas je že, da se delavstvo zavaruje za starost in onemoglost, ali nič manj ni potreben zavarovanja za starost in onemoglost mali obrtnik in mali kmet. Če pa upoštevamo to, kar je povdarjal oni nemški strokovnjak, in stvar je v resnici taka,

potem pač res ni upati, da bi imel mali obrtnik kaj koristi od tega zavarovanja. Le pogledjmo, kake stroške bi imel n. pr. mali obrtnik, ki ima dva pomočnika.

Ako sam ni zavarovan, ako torej sam zase ne plačuje zavarovalne premije, mora plačevati za svoja pomočnika polovico njunih premij, torej K 16-12 na leto. (Premija za enega delavca bi znašala na leto K 16-12, od katere plača polovico delodajalec, polovico pa delavec). Ako se hoče zavarovati še sam, mora plačevati na leto sam zase K 38-10; ako hoče zavarovati še svoje rodbinske člane, ki mu pomagajo pri delu, znaša premija za vsakega K 25-37. Vzemimo torej, da je zavarovan on sam in še trije člani rodbine, znašajo zavarovalne premije na leto K 117-60. Ako plačuje mali obrtnik to svoto 30 ali 40 let, kakor se bo določilo, bo imel potem on in trije njegovi rodbinski člani, ko bodo stari 60 let, oziroma ako onemorejo, po 200 K rente na leto. Vzemimo, da plačuje 30 let, bo vplačal 3528 K, ako plačuje 40 let, bo vplačal 4704 K, pri čemer pa so vsote tudi polovične premije za dva pomočnika. Ako pa računamo samo premije njega in rodbinskih članov, bi vplačal v 30 letih 3044 K, v 40 letih pa 4059 K. Ako bi bil na leto skozi 30 let nakladal premije 101-48 K v hranilnico, ki obrestuje po 4%, bi imel po 30 letih v hranilnici 5700 K, po 40 letih pa skoraj 9600, in te dve svoti se daste izpremeniti v letno rento 800 K, torej za štiri rodbinske člane za vsakega po 200 K, prva za 8, druga pa za 16 let. Ker pa je upoštevati, da bi po 30. oziroma po 40 letih plačevanja potreboval rento morda edino le glavar rodbine, kvečjemu še zraven njegova žena, dočim bi mlajši člani rodbine te rente vsaj 10 do 15 let še ne potrebovali, bi se renta znatno podaljšala. Pripomniti pa je pri tem, da bi se ta renta izplačevala edino le iz kapitala, naloženega po stranki, brez kakega državnega prispevka.

Upoštevati pa je treba še nekaj. Koliko časa bo pa vžival mali obrtnik starostno rento, ako je premije plačeval 80, oziroma 40 let? Z dvajsetim letom še ni nihče samostojen obrtnik, in če bi tudi bil ni plačeval 40 let, doseže v tem že starost 60 let. Koliko let bo potem vžival rento? Kvečjemu 10 let, kajti človek, ki je porabil najmanj 45 let v zaduhli delavnici ob trdem delu, bo redkokdaj dosegel starost 70 let ali čez. Večinoma pa se obrtnik osamosvoji v 25. do 30. letu svoje starosti. Ali naj morda potem tudi še plačuje 40 let zavarovalne premije, da bo v najredkejšem slučaju, ko bo dosegel 70 let, dobival 200 K zavarovalnine na leto? Koliko let bo pa potem vžival

V samoti.

Spisal Josip Premk.
(Konec.)

Tako se je zgodilo, da se je Konrad oženil.

Prišla je Tili, in ko je pomislil, da bode lahko v tej tožni samoti objemal njeno močno, zapeljivo telo, je stopil k njej, jo pogladil po licih in ustnicah, kot da hoče reči:

„Daj, govori!“

Takrat mu je bilo trideset let.

Majhne in slabotne postave je bil, ni se bril in tudi lase je nosil kuštrave in precej dolge, kakor ljudje, ki živijo zunaj življenja, v samoti...

In z njenim prihodom se je kakor preporodil.

Tiste megle, ki so se dvigale iz močvirja in se vlačile okoli kot siva, umazana plahta, so se mu zazdele mahoma prijazne. Gozd se je ogrnil v prijeten, zelen plašč in kadar se je sprehajal po njem s Tili, se mu je zazdel neznansko krasen. Nič več ni ječalo bičevje, prijetno je šumljalo, kot da se zamolklo smehlja njegovi zadovoljnosti. In ti tiri, vijoci se v megleno daljo, kako lepo so se svetili kadar je posijalo solnce — kot svetla pot v nebesa. Celo sobica, prej tako dolgočasna kot zamazana ječa, je zadobila

prijazno lice, stene so nekako oživele in nikake žalostne misli ni bilo več v Konradovem srcu.

„Tili“, ji je pošepetal včasih in jo stiskal k sebi. „Tili“, in stegnil je roke ter jo prijel za glavo, da se je sklonila k njemu, in jo poljubil.

Bila je za glavo višja od njega in močna kot hrast tisočletnega gozda, v katerem se je porodila. Bogati kodri so se ji vsipali po hrbtu. Njene oči, temne in žareče, so bljuvale ogenj, ki ga Konrad ni razumel. Dvajset let ji je bilo; moč in življenje sta gorela v njej z vsemi zublji ženskega ognja, a okolo nje so se vlačile zaspane megle... Zato so zrlle nje oči po tej samoti otožno, brezbrizno...

„Ali me ne ljubiš Tili?“ jo je poprašal včasih na večer, ko sta sedela na slamnici in jo je objel okoli pasu.

Nje ustnice so se siger zganile, lahko hropenje se ji je izvilo iz prsi, a spregovoriti ni mogla, zato ji je zagorelo v očeh tako divje, da se je Konrad skoro plašno umaknil.

Pa sklonila se je k njemu in ga kot otroka položila v naročje. Ako ji je zatrepalo telo in ji zaplule prsi polne neutešenja... ga je poljubovala kot da ga hoče zadušiti; ako pa je bila siloma mirnejša, ga je samo pogledala in se mu brezizrazno nasmehnila...

Bil je slaboten, a ona močna, da bi iztrgala skalo in jo zagnala v dolino.

Včasih in to že prve mesece, bila je celo kakor žalostna. Morda je bila to žalost, kar je tako zlovoljnega ležalo v njenih, pred zakonom tako jasnih, žejnih očeh, ali pa je bilo le spoznanje nad težko prevaro... Morda je bilo razočaranje, ker hladno, brez vsakega ognja se ji je zdelo Konradovo lice — mrtvo, kot ta meglena, dolgočasna krajina, na katero je posijalo le redkokdaj vroče, razpaljeno solnce...

„Čemu si zamišljena Tili?“ jo je poprašal mnogokrat.

Žalosten je bil nad njeno otožnostjo in ni razumel njenih pogledov, ki so blodili v dalje in iskali nekaj zgubljenega... še nikdar doseženega... nekaj po življenju vpijočega... Konrad jo je sicer ljubil kot se ljubi lepo stvar, a življenja ni poznal, kaj šele ženo Tili, to mogočno bitje, ki je znalo za življenje, poznalo njegovo moč, ker tako ji je bilo v krvi...

Včasih je pač vzplamtela nenadoma, ga objela in dvignila k sebi. Njene oči so ga prosile, a on se je smešljaj, ker prijetno mu je bilo, kadar ga je tako objemala. Sladko mu je bilo, ko je pritiskala na njegovo lice svoj razpaljeni obraz, ko ga je ovila v plašč svojih bogatih las in je čul njene vzdih.

to „dobroto“ že samo za sebe samega v 40. letih vplačanih, nikakih obresti mu nosečih 1029 K 80 vin. Koliko bo pa dobival, ako obnemore prej, ako ne bo mogel več plačevati premij? In če se plačevanje premij tudi skrajša na 30 let, bo imel gotovo najmanj 60 let, ko bo nehal plačevati premije in začel uživati pokojnino. Za sebe je vplačal premij 761 K, katere bi mu naložene v hranilnici dale po 30. letih najmanj 1420 K, torej rente v znesku po 200 K na leto za 8 1/2 leta; vse to brez državnega prispevka. Če pa ni imel zavarovanec tudi rodbine in je moral sam zase plačevati letne premije po K 38-10, je vplačal vsega skupaj 1143 K v 30. letih, za kar bi imel v hranilnici najmanj 2135 K ali rente v znesku letnih 200 K za 14 let, torej do 74. leta. Pripomnimo še, da smo pri vseh teh računih vzeli zelo nizko obrestno mero, samo po 4%, dočim večinoma vse hranilnice obrestujejo po 4 1/2%, s čimer bi se renta podaljšala najmanj za eno leto.

Državni prispevek 60 K letno k vsaki zapadli starostni renti bi bil potemtakem prvih 10 let izplačljivosti starostne rente pravzaprav popolnoma nepotreben, ako bi ne bilo upravnih stroškov in se ne bi nalagal rezervni zaklad, za kar se zahteva 15% od premij. Zavarovanec torej plačuje upravo in obenem tudi rezervni zaklad. Hranilnice nalagajo rezervni zaklad iz čistega dobička in upravnih stroškov edino le zmanjšujejo ta čisti dobiček, dočim dobiva vlagatelj neprikrajšane obresti, oz. rento. Onih letnih 60 kron državnega prispevka bo pa takointako deležnih čim dalje manj zavarovancev, ker se človeška starost vedno krči. Sicer pa tudi, ako se od 30letnih premij odbije 15%, vendar bi še tudi ta denar naložen v hranilnici zagotovil starostno rento za 7 let pri onih, ki plačujejo tudi za rodbinske člane, in skoraj 10 let za one, ki plačujejo samo zase. S tem popolnoma odpade državni prispevek za zavarovance v starosti od 60—65 let in teh bi bilo 860.000 in zraven še gotovo polovica onih med 65. in 70. letom, katerih je vseh 552.000. Ostalo bi samo še približno 276.000 nad 65letnih in 326.000 nad 70letnih, skupaj torej 602.000 ljudi, ki bi bili deležni državnega prispevka 60 K na leto, in za te bi bilo še treba 36 milijonov 120.000 kron na leto državnega prispevka.

Ako naj mali obrtnik, ki bo le redkokdaj vžival dobrote tega zavarovanja, ker jih ne bo doživel, nosi tolike stroške, se bo v ponosni Avstriji dobilo vendar tudi še teh 36 milijonov, saj jih imajo sicer za kanone in druge take stvari tudi dovolj. A kje jih dobiti? Seveda zopet s kakim novim davkom, da jih bo zopet plačeval zavarovanec. Tako smo pač vedno v istem krogu.

Trgovsko-obrtni glasnik.

Boj med delodajalci in delojemalci.

Moderna tehnika je popolnoma spremenila razmere med delodajalci in delojemalci. Pomočnik je zapustil družino mojstrovo, pride na delo in odide. Prave vzajemnosti med mojstrom in pomočnikom ne najdeš. Še pred nedavnim časom občeval je mojster s pomočnikom intimno, kakor s članom svoje družine. To je sedaj prenehalo. Z mojstrom občuje pomočnik, kolikor je neobhodno potrebno za izvršitev kakega dela. V tovarnah je še slabše. Tam komaj vidijo svojega šefa, velikokrat pa delavci svojega šefa niti ne poznajo. Imajo svoje delovodje, s temi občujejo, kolikor je potreba. Po raznih pisateljih, zlasti pa po prvih socialno demokratičnih prvakih Marks, En-

gelsu in Lassaleju, začelo se je agitirati med delavstvom za samostojno delavsko stranko. Med delavstvom pričelo se je agitirati proti vsemu, kar sliši na ime mojster, podjetnik, obrtnik, ali sploh samostojni gospodar.

Da se bolj pritegne delavstvo socialno demokratični stranki, se je hujskalo delavstvo, da je stavilo večkrat pretirane zahteve na svoje delodajalce, ker se pa delodajalci niso hoteli vedno brezpogojno udati, nastali so — štrajki. Štrajki so stopili precej v navado, zlasti pri nas so postali — moderni. Ne trdimo, da so vsi štrajki neopravičeni. Nekateri štrajki so bili celo potrebni za splošno blagostanje, posebno ako so se uprizorili proti velikemu kapitalu. Odločno pa zavračamo štrajke, ki so uprizorjeni napram manjšim obrtnikom — rokodelskim mojstrom. Odkrito lahko trdimo, da je delavstvo pri manjših mojstrih sorazmerno veliko boljše plačano, nego pri velikih podjetnikih. Pripoznamo pa tudi, da je delavstvo večkrat samo od socialno-demokratičnih hujskačev nahujskano in da gre večkrat zlasti pri malih mojstrih le zato v štrajk. To sta natančno pokazala krojaški in čevljarški štrajk v Ljubljani. Če se nobeden več ne zmeni za socialno-demokratične voditelje, je treba zlasti delavstvo opomniti, da še — eksistirajo. Ker kakor hitro se pozabi vsaj deloma na te voditelje, pozabi se tudi na njihove — dohodke. Živeti je tudi treba voditeljem in sicer boljše nego preprostemu delavstvu. Imajo pa zato tudi krasno opremljena stanovanja, s stvarmi, katere bi delale parado in čast v stanovanjih najvišje meščanske gospode.

Delavstvo se je pričelo prvotno organizirati v politična društva, ker pa ta društva niso imela prevelikih uspehov, pričeli so snovati svoja strokovna društva in zveze. V novejšem času se ves boj proti delodajalcem bije po teh strokovnih društvih.

Ta društva in zveze so zlasti ob začetku svojega rojstva nastopale jako predrzno. Zahtevali so od svojih delodajalcev naravnost pretirane stvari. Ob sebi umevno, da je boj rodil odpor v vrstah delodajalcev. Tudi ti so začeli misliti na svojo organizacijo. V Nemčiji so skoraj vse panoge delodajalcev organizirane v svojih zvezah, a tudi v Avstriji delodajalci niso daleč zaostali za svojimi nemškimi kolegi. Na severu naše države so delodajalci izvrstno organizirani v zvezi avstrijskih delodajalcev. Na jugu je nekoliko slabše, vendar je tudi tukaj že veliko delodajalcev pristopilo k zgoraj omenjeni zvezi. Svoj sedež ima zveza na Dunaju.

Zveze delodajalcev, bodi si v Nemčiji, ali pa pri nas v Avstriji imajo pri raznih bojih z delojemalci različno taktiko, katera se pa spreminja od slučaja do slučaja. Zabranitev štrajka s strani delodajalcev, to se je preživelo in je v velikih slučajih le še podkurilo strast. Da se zlasti agitatorjem za strokovna društva temeljito gleda na prste, je ob sebi umevno. Tudi se dajo taki agitatorji na črno polo, katera se potem razpošlje vsem delodajalcem dotične stroke. Večkrat se tudi od delojemalcev zahteva v posebni pogodbi, da ne smejo pripadati nobeni organizaciji. Nastale so tudi zavarovalnice, ki zavarujejo proti štrajku. Ena glavnih taktik zvez delodajalcev pa je tudi izključitev od dela. Kakor delojemalci stopijo naenkrat v štrajk in preneha eden ali pa več obratov, tako tudi delodajalci izključijo delojemalce od dela in prenehajo s svojim obratom. Zvezni odbor določi, za koliko časa so delavci izključeni od dela, a jih tudi pogojno sprejeme nazaj. Tako se tudi pripeti, da so nekateri delavci več tednov izključeni od dela kakor drugi.

V spominu nam je velika izključitev od dela kovinskih delavcev v Altoni na Nemškem. Delavci so stavili pretirane zahteve. Vsako pogajanje je bilo izključeno. Svoje glavnost je prevladala. Voditelji delavstva niso niti hoteli slišati o kakem pogajanju. Zveza delodajalcev je storila svoj sklep, okroglo 900 delavcev — kovinarjev je bilo izključenih od dela. Zveza delodajalcev je imela na razpolago poldrug milijon, strokovno društvo pa nekaj čez en milijon mark. Zveza delodajalcev podpirala je podjetnike — mojstre z izdatnimi svotami, bogatejši niso zahtevali podpore, zveza delodajalcev je izdala manj premožnim članom okroglo 800.000 mark podpore, dočim je delojemalcem po preteku 8 tednov potekel ves fond in vse podpore. Pripovedalo se je takrat po Altoni in okolici veliko o socialno-demokratičnih voditeljih in o — podporah. Delavstvo je uvidelo, da je boj brez uspešen, in šlo je na delo — brez uspehov. Seveda je zveza delodajalcev pripustila najprvo tiste delavce k delu, kateri so se že prvotno branili in ustavljali svoje glavnosti voditeljev. Da glavnih voditeljev ni nihče sprejel v delo, se ob sebi razume. Enakih slučajev bi še mnogo lahko navedli. Zadostuje samo zgornji.

Tudi zveze delodajalcev vedno ne izidejo popolnoma zmagovalno iz bitke z delojemalci. Premagane popolnoma pa vendar niso nikdar. Vsaj delne uspehe imajo zveze delodajalcev vedno v boju z delavskimi strokovnimi društvi.

Zveze delodajalcev so rodile to dobro, da se štrajki tako pogostoma ne uprizarjajo, kakor svoj čas. Pametni voditelji delavstva bodisi od te ali druge strani to dobro vedo, zato se tu li zadovoljijo z delnimi uspehi, samo da delavstvo ne vstopi v štrajk, ali da hitro preneha štrajkati. Na Nemškem, ko je vendar delavstvo tako izvrstno organizirano, je ravno organizacija in taktika zvez delodajalcev vplivala toliko, da se sedaj ne sliši toliko o štrajkih, kakor pred nekaj leti.

Delojemalci so se in se še organizirajo, ravno tako delodajalci. Dve močni organizaciji si stojita nasproti. Merodajnim krogom bo treba misliti, kako se bodo v prihodnjem času preporne točke med delodajalcem in delojemalcem rešile mirnim putem. To pa naj si bo, da si ustanovijo zbornice dela ali razsodišča, kjer bodeta oba sloja zastopana. Naj se da delojemalcem to, kar jim gre, da lahko sebe in svoje prežive, a pozabiti se ne sme na delodajalca. Saj poznamo razmere naših delodajalcev, zlasti malih mojstrov, in te so naravnost žalostne. Naj se nekateri krogi, ki tako radi „frocclajo“ obrtnike, zlasti rokodelske mojstre, predstavijo, kako je treba večkrat iskati dela, preskrbeti material, a preskrbeti zlasti ob sobotah denar, da se izplačajo pomočniki, potem stanovanja i. t. d. Tega ne premisli nobeden. Seveda so nekateri, katerim tega ni treba, a koliko je takih delodajalcev, zlasti pri nas na jugu, da so v dobrem denarnem položaju? Hitro se jih sešteje!

Zveza avstrijskih delodajalcev je ravno sedaj upeljala veliko akcijo po vsej monarhiji. Zbirajo se podpisi. Sestavljena je peticija na državni zbor, katerega se pozivlja, da sklene postaviti o štrajku, oziroma da se dopolni društveni zakon. 38.000 industrijskih podjetij in pa čez 70.000 obrtnikov je že to peticijo podpisalo. Več o tem pa v eni prihodnjih števil.

Prva seja preizkuševalne komisije. V ponedeljek 1. junija je prvič poslovala oblastvena preizkuševalna komisija za pomagaško delo. Oglasil se je samo eden vajenec in sicer Anton Hočevnar, uslužbenc

— Da bi govorila, bi bilo še bolj kratkočasno in še lepše — je pomislil ob takih trenutkih.

Nekoč mu je položila glavo v naročje in zajokala. Ni jokala glasno, zato je bil ta jok še strašnejši, ker vse mišice v telesu so ji drhtele kot da se hočejo raztrgati in iz oči so ji polzele solze debele, motne...

„Čemu plakaš, Tili — saj te imam rad?! O, čudna si Tili!“

In pogladil jo je nerodno po laseh, ki so se ji usipali razpleteni po hrbtu, in ni znal, kako bi jo utolažil.

„Glej, Tili, tako lepo življenje imava. Ti ne veš, kaj je žalost, zato točiš solze nepotrebno. Ne veš, Tili! O, prej, ko ni bilo tebe, da, prej je bilo dolgočasno. Čudno, da nisem že umrl v tej samoti, in tako dolgo sem živel tako in nikdar nisem vzdihoval. Pomisli to, Tili, in pa trpel sem. Ne vem, kako je v svetu, tudi moj oče je bil čuvaj. Vidiš, da nisem užil nikakih veselih ur in vendar nisem nikdar vzdihoval do solz. Sedaj pa si prišla ti, in dolgočas je izginil; celo neka sreča, ki je prej nisem poznal, se je prišelila s teboj — zato te imam rad, a ti, Tili, si tako čudna!“

Tili ga je pogledala sočutno, ker nekako usmiljenje je začutila do njega, ki mu je bilo življenje tako tuje... in mu ni bilo dano kakor njej, da bi

ga narava sama obdarila s tistim ognjem in močjo hrepenenja, ki je sijalo iz njenih oči tako mogočno...

„Da, da, vem — samotno je tu, Tili, in ti jokaš. Pa tudi ti si bila rojena v samoti — revica, celo nema si, pa si tako divja!“

Njene ustnice so se zaokrožile kakor v nasmeh, in tega je bil Konrad vesel.

„Da, tako, Tili! Smej se, saj živiva vendar tako zadovoljna!“

In pogladil se je po razmršeni bradi, lahko se je nasmehnil, ker lepa se mu je zazdela, ko je tako slonela na njem.

Njej pa je kmalu zamrl nasmeh in topo se je zagledala skozi okno, zato se je zresnilo Konradovo lice in začudeno je zmajal z glavo.

— Nič življenja v njej — je pomislil, in žalosten je skoro postal, ker je menil, da pada njegova ljubezen v hladno, brezčutno srce...

Tako sta živela leto dni. Nič posebnega se ni zgodilo med njima, celo tiste solze, ki jih je pretakala Tili od početka, so se navidezno posušile, a s temi solzami pa so izginili tudi vsi njeni objemi in poljubi...

Takrat se je na progi, pri malem mostiču, dve uri oddaljenem od čuvajnice, nekaj pokvarilo in troje delavcev je prišlo od bližnje postaje. Dva sta stano-

vala pri nekem kajzarju, enega pa je vzel na prošnjo Konrad k sebi na stanovanje.

Bil je visok, mišičast in temne, zagorele polti. Nič prijaznega ni bilo v njegovem obrazu, zato Konrad tudi ni mnogo z njim občeval.

Vse drugače pa je občutila njegov prihod Tili. Kadar je ležal na slavnici, ki sta mu jo vrgla pod okno, ni se ozrla tja in boječe so ji blodili pogledi povsod drugod. Včasih je celo odšla na prosto, in ako ga je zagledala le iz dalje, skrila se je pred njim in ga zrla le izza kakega grmičevja. Zadrževala je in vsa je trepetala kot v tistih prvih večerih, kadar je vsa opojena in omamljena objemala pritlikavega Konrada...

In tako je prihajal na večer, povečerjal, legel na slavnico in se zagledal v Konrada, ki je stopical z dolgočasnimi korakom iz kota v kot. Motril je njegovo slabotno postavo, njegovo topo, hladno lice in včasih se je ozrl tudi na Tili. Takrat je za hip odprl usta, da se je pokazala bela vrsta močnih, zdravih zob, zavznihnil je komaj slišno in se obrnil v stran.

Nekoč, ko je bil že teden dni pri njima, je odšel Konrad na večer pred njegovim povratkom po progi v gozd, da pregleda, je li vse v redu.

„Ko pride Pepo, pa mu daj večerjo, jaz moram oditi, da pregledam“, ji je naročil s tako brezbriznim

pri g. Antonu Rojina, mizarju v Ljubljani. Imenovani je prvi vajenec, ki se je podvrgel po novem zakonu predpisani preizkušnji. Anton Hočev var je torej prvi na Kranjskem, ki je napravil to preizkušnjo in sicer z dobrim uspehom. Njemu pripada po novem zakonu ime „pomagač“ in bo lahko brez ovir v gotovem času postal samostojen mizarjski mojster.

Zavarovanje proti nezgodam pri stavbenem obrtu. Te dni sta izšli od upravnega sodišča dve jako važni razsodbi. Delavci se zavarujejo proti nezgodam samo za tisti čas, ko delajo na stavbah, oziroma izvršuje je poprave. Stvar je zelo važna. Saj naši obrtniki in podjetniki natančno vedo, kakim šikanam so večkrat izpostavljeni po delavski zavarovalnici. Naj si vsi obrtniki, ki imajo opraviti s stavbami, zapomnijo to in naj zabeležujejo natančno, koliko dni so njihovi delavci delali na stavbah. Pri polletnih računih delavske zavarovalnice naj se potem natančno navede čas in pa tudi stavbo. Ker ima delavska zavarovalnica svoje zaupnike, bo gotovo po teh vprašala lastnika stavbe, kar bo ta seveda potrdil. Le nenatančnost privede večkrat do sitnosti, oziroma do več plačevanja, kakor je treba.

Socialno-demokratske zanke in zaostali sodrugi. Pred nedolгим časom se je ustanovil pomočniški zbor kovinske zadruge v Ljubljani. Socialno-demokratski prvaki so hoteli stvar takoj izrabiti. Povabili so vse izvoljene odbornike v Perlesovo restavracijo. Na shod je prišel znani paznik v tukajšnji tobačni tovarni Kocmur, z nekaterimi sodrugi. Shod je otvoril neki možič — imena ne imenujemo, ker je premalen — kateri se je učil obrta, pa se ga je zelo slabo naučil in raje šel v upravnništvo Rdečega Praporja „folcat“. Poudarjal je, da se mora pomočniški odbor oziroma zbor združiti s socialno-demokratskim kovinskim strokovnim društvom. Da bi pa navzoče bolj privezal, govoril je, da je treba zahtevati od mojstrov zboljšanja. Skrajšanje delavnega časa na 9½ ur, običajna južna dopoldne in popoldne, 60 vin. priboljška, ako gre pomočnik iz delavnice delati, ako pa gre iz Ljubljane čez 8 kilometrov, pa 2 kroni priboljška. Vajenci naj bi dobili po mnenju tega možiča takoj, ko so prosti, minimalno plačo K 16. Imel je še veliko želja in sladkih besed. Vzdignil in govoril je tudi Kocmur. Tudi on hoče kovinarjem zboljšati, tako kakor je zboljšal v tobačni tovarni. Pohvalil se je, koliko je že storil za delavstvo, a navzoči so se mu — muzali. Razočarani pa so bili sodrugi, ko so slišali, da vse to, kar se tukaj zahteva, že imajo v nekaterih delavnicah. Tudi lahko v restavraciji sklepa jo in potrdijo vse želje, a vprašanje je, ako bo mogoče te želje izpolniti. Ko pa je še eden navzočih zabrusil Kocmurju v obraz, da ni kovinar in naj gre v tobačno tovarno, so se sodrugi jezno pogledali, zarenčali in skupaj — odšli. To nam zopet jasno kaže, kako socialna demokratija izrabljuje vsako priliko, da ulove, kar se uloviti da. Omenjeni shod nam pa tudi priča, da se vendar dobijo delavci, ki ne sledijo brezpogojno socialno-demokratskim frazerjem in sami resno premišljajo, koliko je mogoče pri mojstvih doseči. Sodrugi so razpredli zanke, a so brez plena odšli. Zaostali so, ker so zahtevali stvari, katere so v nekaterih delavnicah že upeljane. Upamo, da kovinarjem sledi še drugo delavstvo in pokaže socialno-demokratskim odrešenikom pot, odkoder so prišli.

Važno za tiste, ki rabijo veliko bencina. Vsi obrati, ki porabijo veliko bencina morajo misliti nato, kako umazani in nerabni bencin pripraviti, da je zopet za rabo. Veliko obratov je, kateri umazani in nerabni bencin sežgejo oziroma popolnoma zavržejo. Stem se

pa seveda povišajo obrtni stroški. V novejšem času pa so iznašli poseben aparat za čiščenje umazanega bencina. Večje tovarne so si že vse omislile in nabavile omenjene aparate. Zlasti po pralnicah, kemičnem barvanju i. t. d. Aparat, v katerem se na enkrat lahko izčisti 100 litrov bencina, stane okroglo 360 kron. Po raznih preizkušnjah se je imenovani aparat izvrstno obnesel in izdatek za aparat je kmalu povrnjen.

Vseslovanski trgovski shod. V Pragi se bo vršil 6. in 7. junija t. l. vseslovanski trgovski shod. Priprave se delajo velikanske. Praški trgovci hočejo udeležencem preskrbeti vse ugodnosti pri bivanju i. t. d. Veliko poljskih, rusinskih in drugih korporacij je že prijavilo svojo udeležbo.

Občni zbor zveze industrijalcev. 21. m. m. vršil se je na Dunaju redni občni zbor zveze avstrijskih industrijalcev. Shoda, kateri je bil prav dobro obiskan, udeležili so se tudi: trgovinski minister dr. Fiedler, železniški minister dr. Derschatta, učni minister dr. Marchet, minister dela dr. Gessmann in še več drugih dostojanstvenikov. Razne trgovske in obrtne zbornice so bile na shodu tudi po svojih odposlancih zastopane. Trgovinski minister dr. Fiedler se je zvezi industrijalcev zahvalil za podporo, katero je vlada našla pri zvezi v raznih industrijsko-političnih vprašanjih. Minister je poudarjal, da čakajo rešitve velike prometne in socialno-politične zadeve, pri katerih vlada tudi v prihodnje potrebuje podpore interesentov. Govorili so še razni govorniki. Državni poslanec dr. Licht je poročal o nalogah avstrijske industrijske politike. Zahteva od vlade krepke podpore in pričakuje pametne gospodarske politike. Sprejela se je tudi v tem smislu glaseča se resolucija.

Zveza kovinskih industrijalcev v Berlinu. Po zadnjem izkazu za leto 1907 šteje zveza kovinskih industrijalcev v Berlinu 98 članov, kateri dajejo 79.000 in sicer 68.000 moškim in 11.000 ženskim delavcem dela. Število delavstva se je povišalo od prejšnjega leta približno za 6 tisoč oseb. V preteklem letu je izstopila samo ena tvrdka s 75 delavci iz zveze. Na novo pa sta v zvezo vstopili dve tvrdki s 500 delavcev. Zveza industrijalcev vodi natančno statistiko o splošnem stanju, delavskem gibanju, o raznih trgih i. t. d. Izkaz objavlja natančno, starostno statistiko vseh zaposlenih delavcev, zlasti tudi odkod je delavstvo doma, oziroma ali je v velikem, provincialnem mestu ali sploh z dežele. Izkaz je jako poučen in gotovo posnemanja vreden.

Jubilej in industrija motorjev za plin. Redek jubilej so pretekli teden praznovali v tovarni za motorje Deutz v Kalinu. Izdelali so namreč petdesettisočeri motor za plin. Lepa slavnost. Ta številka jasno kaže, kako velikansko napreduje industrija, zlasti za razne stroje. Ako ena sama tvrdka izdela tako veliko število motorjev, vrhu tega pa še specijalno samo za plin, je to gotovo nekaj velikankega. Obrat se je ustanovil leta 1864. Začetnika sta bila: iznajditelj motorjev Otto in inženir Langen. Začela sta z majhnimi sredstvi, delala tudi sama, napredek se je kmalu pokazal, kajti leta 1872 je v obratu delalo 200 delavcev, leta 1889 pa že 700. Danes pa je v obratu zaposlenih 3400 uradnikov in delavcev. Vsih motorjev tega sistema je na celim svetu 86.000, kateri imajo 730.000 konjskih sil. Od teh motorjev jih je zgoraj imenovana tvrdka izdelala 50.000, dočim so druge tvrdke na Dunaju, v Milanu in Filadelfiji izdelale skupno 36.000 motorjev. Pripomnimo še, da služi prvi motor za plin, katerega je iznašel zgoraj imenovani Otto, kot podlaga vsem drugim

motorjem, bodisi da so konstruirani za petrolej ali bencin.

Visoka šola za kovinsko industrijo na Angleškem. Angleška je prva industrijska država na svetu. Razvoj industrije v tej državi podpira vlada, kakor nikjer drugod. Sedaj se merodajni krogi bavijo z mislijo, kako ustanoviti visoko šolo, v kateri se bo poučevalo in eksperimentiralo z raznimi kovinami. Izključeno bo na tej visoki šoli šelezo, in se o njem ne bo pučevalo. Pač pa se bo poučevalo v prvi vrsti o bakru in broncu. Vzporedno bo tudi poučevanje o drugih kovinah kakor: svinec, cink, cin, aluminij, nikel, platin, srebro in zlato. Šola se ne misli omejiti na Angleško, marveč bodo imeli pristop slušatelji celega sveta, torej bo popolno mednarodna.

Vprašanja in odgovori.

Samostojno trgovino začne lahko, kdor je 24. let star in se izkaže z učenim in pomočnim izpričevalom, ki mu ga da lahko tudi trgovka ali trgovčeva udova. Izpričevala mora potrditi trgovska zadruga (gremij), če pa dotičnik pri njej ni bil priglašen, pa potrdi izpričevalo občinski urad. Vsega vkup je treba prej služiti 5 let kot učenec in pomočnik. Ko bi Vam delali sitnosti, rekurirajte na deželno vlado.

Občinsko in deželno gospodarstvo.

Glavni pogoj srečnega in zanesljivega gospodarskega življenja je racijonelno delo. To pravilo pa ne velja le za posameznika, temveč še veliko bolj za velike gospodarske skupine bodi-si občine, zadruge, posojilnice itd. Tem skupinam na čelu stoječe osebe mora svojo nalogo prevladati tako, kakor zanesljivo jo prevlada sredi svojega imetja stoječi posestnik, določevaje, kaj se zgodi letos s to njivo, onim travnikom, z vrtom pred hišo ali drevesnico ob njej; kedaj kupi ali proda to ali ono živinčje, koliko bo približno pridelal, koliko potrosil, koliko prihranil. Kedor nima takega pregleda čez svoje posestvo, ni posestnik; in občina oziroma dežela, ki nima možveščakov, ki bi z izkušenim očesom pazili nad javnim imetjem, je vsega pomilovanja vredna, ker leze v dolge in propad.

Že naši predniki pred 1000 leti so boleli na tej nepopolnosti. Za skupno delo niso imeli smisla, in da-si bi bili v takratni Karantaniji lahko ustanovili močno gospodarsko procvitajočo provincijo (če že ne državo), spuščali so se v malenkostne krajevne prepire, zane-marjaje deželno gospodarstvo, dokler ni Karol Veliki hočeš ali nočeš vzel oblast starejšinom in vse deželno gospodarstvo poveril nemškimi uradnikom, ki so nam v sramoto prišli mej nas, da uredijo deželo, ker sami nismo bili tega sposobni.

Približno tako se nam je godilo sredi pretečenega veka. Ko se je Avstrija otresla robote in graščinske oblasti, zaoril je po vseh logih in dolinah osrečujoči hosianna in halleluja. Govorilo in pisalo se je o svobodi in zabavljalo krščanstvu in suženjstvu; prerokovalo se je najlepšo bodočnost deželi in državi, v kateri se bo cedilo mleko in med, saj so vendar dobili dosedaj „tlačeni“ državljani svoboden tisek, pravico do shodov in mnogo drugih ugodnosti, mej njimi seveda tudi svoje lastno deželno gospodarstvo. Neuki in same svobode pijani reveži niso vedeli, da sploh svobode ni, temveč obstoji vsa svoboda le v strogem redu, po katerem mora vsak sredi svojih someščanov živeti. Otresli so se njim namišljeno nadležnih graščinskih gospodov in prevzeli gospodarstvo iz njihovih rok, prevzeli pa so tudi skrbi za gospodarstvo, v katerem so se pa slabo izkazali.

obrazom, da se je Tili, ko je odšel z rdečo svetilko po progi, nekam tožno nasmehnila...

Pepo je prišel kmalu na to in sedel na konec postelje.

„Pa povej mi vendar, Tili, ali se me bojiš? Kam gledaš?“ jo je poprašal, ker se je Tili boječe umikala njegovim pogledom.

Tedaj se je vzrla vanj. Ustnice so se ji zgenile in vztrepetale so ji grudi.

„Pa se me resnično bojiš, Tili!“

Ko je stopil k njej, je bil, kakor je bila močna in visoka, višji od nje za glavo.

„Reva si, Tili, vse razumem!“

Njegov glas je bil globok, skoro osoren, a pri teh besedah je bil prijazen, poln ljubezni in sočutja.

Parkrat so se zablodili Tili pogledi plaho po kotih, po tleh, na to pa je bila premagana od tiste divje sile, ki jo je delala Konradu tako tujo in nerazumljivo... — — — — —

Ko se je Konrad povrnil, se je ozrl po sobi malce začudeno.

„Kje pa je Tili?“

Pepo, ki je ležal na slavnici, je pokazal nemo na vrata in se mahoma obrnil v stran, nakar je Konrad odšel s svetilko v noč.

Zunaj je ležala megla, gosta, neprodorna, tam zadaj je zamolklo suštelo bičevje, zato se je Konrad kmalu povrnil in kakor tiha žalost in skrb mu je ležalo v obrazu.

In tri dni je ni bilo.

Tretji dan potem pa je bila proga zopet gotova in delavci so odšli. Tedaj se je na večer povrnila tudi Tili.

Bila je v cokljah, kakoršne nosijo drvarji, in krilo ji je bilo raztrgano, da se ji je videla nad kolonom gola noga.

„Moj Bog — Tili!“

Začudil se je Konrad, ker tri dni je skrbel po njej in jo iskal vsepovsod.

„Kaka pa si, Tili? Bleda si in vsa trepetiš — kam si se vendar izgubila?“

Tili je stala med durmi na pragu in zrla v tla liki grešnica.

„Vstopi vendar, Tili! O tako dolg čas mi je bilo brez tebe!“

Tili je pristopila k njemu, iztegnila roko, kot da ga hoče objeti a vanj se ni upala uzreti, ker v njenih očeh je bilo polno greha, grdega in velikega — porojenega iz davnih želja... Samo za hip je povzdignila resaste trepalnice, potem pa se je vrgla s celim telesom na slamnjačo.

„Ne razumem te, Tili“, ji je govoril poluglasno Konrad in jo pogladil po laseh. Tedaj pa se je vzrav-nala nenadoma in mogočna ji jeza se sevala iz njenih pogledov.

Ustnice so se ji pregibale, kot da hoče izustiti nad njim najgrozoviteje kletev. Prsi so se ji napele, vse mišice so ji zadrhtele, prišla ga je čez pas, dvignila od tal, in kakor nerodna klada je zletel Konrad v kot.

Ko se je čez hip uzrla vanj, so bile nje oči rosne, proseči odpuščanja in nato je odhitela.

„Ting-tang“ je udarilo dvakrat otožno in zateglo ob zvonec na čuvajnici, in Konrad je opotekaje se odhitel.

Tam daleč izza gozda se je posvetila mogočna luč, kot veliko goreče oko in vedno bolj se je bližala. Tiri so se posvetili in bobnenje je prihajalo močnejše in močnejše...

Konrad je stal pred uto, sam ni vedel kaj se je zgodilo in zmedeno je mahal z zastavico. Samo za hip se je posvetila vrsta razsvetljenih oken in obsijala njegov prestrašeni obraz, potem pa je odhitelo dalje in izginilo v noč...

Drugi dan je našel Tili na progi. Pravzaprav je našel le neko telo, ker njena glava je ležala v jarku,

Dalekovidni možje so že takrat prorokovali, da iz te pšenice ne bo moke, in res je ni bilo. Izkušeni državniki so namreč vedeli, da se političnim in gospodarskim otrokom ne sme vreči nepremišljeno vajeti v roke, ker bi sicer zavozil državni voz brezdvomno na stran; da pa so kričava otročeta potolažili, vrgli so jim igračo v obliki deželnih zborov (v sedanjem smislu) in s to igračo so se igrali ljudje dobrih 60 let; igrali so se pa tako, da ima na pr. Štajersko od nekdanjih 3 milijonov dolga danes 33 milijonov; naša Kranjska pa (če sem prav čital) od nekdanjih 300.000, danes okroglo 3.000.000, neglede na uzorne letne finance, ki imajo 4 milijone stroškov in le 3 mil. pokritja. In zopet bo moral tisti, ki je dal tem politično-gospodarskim otrokom igračo v roko, danes te otročaje rešiti iz zagate, saj smo nedavno čitali, da prepusti država deželam letnih 50 milijonov. Tak je rezultat „svobode“, ko je ljudstvo zahtevalo in dobilo pred 60 leti, in gorje nam, da je država takrat dala vse, kar so zahtevali. Vrgla je samo drobtino, pa še tista drobtina je rodila samo dolgove.

II.

Vsako posestvo, ki nima samo enega osebnega lastnika, temveč mnogo njih, mora biti pod javno kontrolo. Taka javna kontrola je potrebna pred vsem občinem, raznim cestnim in šolskim odborom in sploh vsem onim korporacijam, ki delajo v imenu ljudstva in za ljudstvo, ne pa za posameznika, ki sme čez svoje samovoljno gospodariti. Ta posestva so se do dandanes oskrbovala tako, da so se volili posamezni odbori, ki so imeli pravico voditi posle gotovo dobo let, n. pr. 6 (deželni odbor), 3 leta občine, itd. Kakor je bila ta uredba primerna v prejšnjih desetletjih, ko zakonodajstvo še ni bilo tako razvito in obširno, tako nedostatna je ta uredba dandanes. Vzemimo n. pr. preprostega vaškega župana. Zadovoljnim licem se ozre po izvolitvi po svojih odbornikih in svetovalcih, kajti postal je najvišja „uradna“ oseba v občini. Tri leta bo neomejeno vladal svojim ovčicam in vse se mu bo klanjalo, od občinskih svetovalcev, do občinskega tajnika. Kamorkoli bo prišel, bo slišal ime „gospod župan“, in vzrastel mu ne bo le ponos, temveč tudi ugled pri dolžnikih in — upnikih, kajti marsikomu pomaga županska čast, da se gospodarsko nekoliko restavrira. To je zunanji vtis, ki ga napravi taka izvolitev; če pa pogledamo celo stvar z resne strani, zapazimo kmalo, da dobri mož niti vložnega zapisnika ne pozna, da so mu deloma ali popolnoma neznani §§ občinskega reda, kaj šele obsirna zakonodaja ostalega občinskega področja, ki se je v teku let tako nagromadila, da je joj! O tem dobri mož z vsemi svojimi svetovalci nima niti najmanjšega pojma!

Pa ne samo to! Ne samo nevednost, temveč tudi poslovna doba je nezadostna. Če tudi želi revež doseči kaj uspehov, se mu v tistih bagatelnih treh letih ne more posrečiti, ker potrebuje eno leto, da se v svoje posle vglubi, drugo leto dela načrte, tretje leto pa prične kaka domača „struja“ proti njemu delovati, da bi ga vrgla, in gosp. župan se z gnjevom v srcu pripravlja, da svoj stolec odda drugemu možu. Tako prehaja občinske gospodarstvo triletje za triletjem iz enih rok v druge, kot bi si zogo metal; in ker ni v trajno-zanesljivih rokah, se tudi ničesar doseči ne more.

Še slabše pa je, če se z županom dela „politika“. Poznam kraj, kjer so občinski možje županom nalašč izvolili analfabeta, samo da jih je pustil v miru, mi smo pa imeli po pisarnah svoj križ z njim. Saj bi, bodimo odkriti, razna glavarstva, sodišča, davčni uradi, orožništvo in drugi organi lahko vedli mnogo povedati, koliko na tihem za županstva store, ker poslednja niso sposobna izvršiti njim naloženega delokroga. Seveda: pred desetletji je bilo drugače; takrat je imel župan

z izbuljenimi očmi in vsa zamotana v pramene razmršenih, krvavih las...

Zakopal jo je poleg čuvajnice meter globoko v zemljo in zasadil na tisti kraj dva navzkriž pribita kola, ki pa sta bila kaj slabo podobna križu.

In s tem se ni mnogo izpremenilo.

Vsa krajina je ostala ista, tudi železniška proga in vlaki so drdrali po njej po noči in po dnevi. Tam iz močvirja so se dvigale čaplje, in Konrad, ki je kmalu pozabil na nesrečen dogodek, je lahko preležal po cele dneve na postelji v uti. Včasih in to še tudi poznejša leta se je res ozrl na tisti kraj, kamor jo je zagrebel, in nekake zamišljene poteze so se začrtale ob takih trenutkih v njegovem obrazu. A naposled, ko je že osivel, je popustil tudi to in ne brigajoč se za celo dolgočasno krajino, je nekega dne nenadoma umrl.

Vlaki so drdrali mimo in sprevodniki niso opazili, da jih več ne pozdravlja pred uto čuvaj, ker šele čez mesec dni ga je našel paznik šest ur oddaljene postaje, ko je prišel, da pregleda progo. Soba je bila polna neprijetnega vonja, ker njegovo truplo je že močno dišalo, in zagreblji so ga tja nekam za uto.

Kmalu je prišel na njegovo mesto nekdo drug...

srednjevelike občine tak delokrog, kakor kak predsednik slov. čitalnice, dandanes pa potrebuje tudi najmanjša občina strogo uradnega poslovanja.

Kako pa bo revež to poslovanje izvrševal, ko nima zato potrebne podlage, ko mu grenijo poslovanje „politični“ nasprotniki, in mož, prihajaje iz enega urada v drugi na razne seje, „komisije“, sestanke in uradne dneve doma ne zanemarija le županstva, temveč tudi svoje družinske in gospodarske posle.

Rekel pa bo ta ali oni: saj imamo občinske tajnike! Res, sedaj šele sem se nanje spomnil, zato izpregovorimo o njih v naslednjem poglavju.

III.

Občinski tajnik je zraven gosp. župana z ene in obč. stražnika z druge strani, sredi vsake občine tipična osebnost. Središče njegovega delovanja je občinska pisarna, ki je večinoma nastanjena v pritličju, če le možno, blizu kake dobro obiskane gostilne. Mej to gostilno in pisarno se ponajveč vrše najvažnejši posli. Gosp. tajnik sprejme vsakega kolikor toliko važnega tujca, je na razpolago ob uradnih dneh uradnim oseaam, ob vojaških naborih, vajah ali pohodih oficirjem in vojaštvu; in ker je pisarna navadno premajhna, se vsa ta uradovanja vrše v gostilni. Kedar pa nastopijo burni časi občinskih ali drugih volitev, tedaj se v tistih prostorih vrše shodi, kjer občinski tajnik deloma kot uradna oseba, deloma kot agitator za vladajočo stranko širi in izvršuje svojo oblast.

Župan se navadno ne spušča v take posle; kajti ker tajnik vedno sam vso pisarno vodi, so ponajveč tudi le njemu znani razni referati in rešitve raznih aktov, in vsaka stranka se obrne le do njega, g. župan samo podpiše. Tako pride vse uradno poslovanje polagoma od župana na tajnika, ki daje svojemu šefu tudi v stvareh, tiščih se predpisov in zakonov, potrebna pojasnila, neglede na to, da igra pri redkih občinskih sejah važno vlogo.

Občinski tajniki so po nekaterih krajih jako resni in trezni ljudje. Ker plača ni velika, zato sprejmejo tako službo upokojenci raznih poklicev, ki na podlagi izkušenj, koje so pridobili v svoji prvotni službi, izvršujejo kolikor mogoče primerno svoje tajniške posle. Občina je lahko s takim tajnikom zadovoljna, kajti, ker domača „politika“ ponajveč vsako triletje novemu županu stolec podeli, je občinski tajnik v celi občini edini faktor, ki vzdržuje občinske posle; to dejstvo se je pri nas tako ukoreninilo, da se občinski možje že kar iz pričetka za izvršitev raznih sklepov ne brigajo, ker se vse zanaša na vestnega tajnika.

Kakor pa je tako zaupanje vse časti in hvale vredno, tako je tudi opolzka pot, na katero polagoma tak mož zaide. Ker nima namreč občina opravka le s spisi, temveč tudi z denarjem, tedaj preide polagoma eno kakor drugo v eno roko, to je oboje vodi ena oseba. Župan je sicer šef in občini odgovoren; tajnik pa je spiritus agens, h kateremu se zatekajo stranke za svet, rešujejo z njim razne uradne posle, plačila in enako. Nepristranski opazovalec pa bo rad pritrdil, da ni nikdar dobro, če je pri plačevanju oziroma pri denarju sploh ena sama oseba. Ker pa je navadno gosp. župan službeno ali stanovsko zadržan, prepusti tudi ključne občine tajniku, ki je sedaj neomejen občinski gospodar. Kjer se pa delajo računi in prešteva denar, morate biti v varstvo urada in uradnikov vedno dve osebi, ki kontrolirata ena drugo in tudi ena za drugo pričate, če se primerijo kaka obrekovanja ali sumničenja. Kjer je pa le ena oseba, je taka kontrola nemogoča; in ker se po božji in človeški postavi do dandanes še ni primerilo, da bi bil obč. tajnik nezmotljiv, primerijo se tudi njemu napake, posebno tam, kjer župan vedno opravlja svoje nadzorovalne dolžnosti.

Ako pridejo nekorektnosti na dan, jih strankarska gonja navadno neprimerno poveča, tajnik se izgovarja na župana, ki ni vršil dolžnosti, župan na tajnika, občinski svetovalci, ki so se sami najmanje brigali, pa na oba, in zgodi se, da pade župan, tajnik pe gre po svetu s trebihom za kruhom. Če pa se vpletejo še politična nasprotstva, pa sledi temu še javno ali sodno preganjanje.

IV.

Proti koncu tretjega poglavja smo se dotaknili občinskih svetovalcev in odbornikov; oglejmo se jih pobližje.

Občinski odborniki so korporacija, ki faktično predstavlja in vodi, oziroma bi morala voditi občino. Dolžnost njihova je, v posameznih odsekih skrbeti za red in napredek v občini, zato pa se ti odseki razdele med posamezne odbornike, da ne dobi vsega eden oziroma da ni en sam v vseh odsekih, ker za vse ni vsak sposoben, niti nima časa biti povsod.

Ti odseki so jako hvalevredna odredba, samo če bi resno poslovali. Navadno pa se vse delo prepusti županu, in malokateri odbornik se resno briga zato, ali so se v resnici izvršili tudi vsi pri sejah narejeni sklepi. Velikokrat, da, največkrat pa se v teh odsekih stavijo predlogi, ki so bodisi neprimerni, ali pa neizvedljivi. Recimo, da sedi v šolskem odseku učitelj, kar je samoočito umevno. Na podlagi kakega nasveta „od

zgoraj“ predlaga podporo za prireditve te ali one patrijotične veselice; stvar se sprejme! Kedo bi se tudi upiral patrijotičnim prireditvam? Ako pa povprašaš načelnika finančnega odseka, ti bo mož klical vse zlodje na pomoč, ker občina komaj z rednimi izdatki izhaja.

Premišljajmo dalje! V bližnjem mestu prirede veliko narodno veselico, in v listih in na plakatih se bobna v raznih frazah, da je treba rešiti narodno čast in ponos, da se mora udeležiti vsaka zavedna občina po svojih zastopnikih. In ker je treba rešiti „narodno čast“, se odpošlje nekaj mož, ki pa tudi ne morejo vedno iz svojega pokriti stroškov in občina šteje denar za vozove, godbo itd.

Zopet tretji zahteva v policijskem odseku naj se gostilne in kavarne strogo nadzirajo; prve naj se zapro ob 11. uri, druge o polnoči. Tedaj pa nastopi odbornik gostilničar, češ: dovolj imamo raznih naklad, kako jih bomo mi gostilničarji plačevali, če nam kratite dobiček.

In takih zgledov je nebroj: možje dovolijo ali pa prepovedo vse, če je potrebno ali nepotrebno, koristno ali nekoristno, neglede na finančno stanje občine, samo da izvršujejo „narodno čast“ in se posameznikom ne zamerijo. In ker so denarna sredstva pičila, tedaj se delajo dolgovi, saj dandanes se denar tako lahko dobi.

Vzame se posojilo „na 40 let“, in takoj je v občinski blagajni cel kup denarja. Kdo bo plačal, se od začetka niti ne brigajo, če pa le kedo sili s tem vprašanjem, tedaj se ga kot nazadnjaka in mračnjaka zavrne, češ: plačamo vsako leto obresti in nekaj % amortizacije, in sami ne bomo vedeli, kedaj bo dolg plačan. Ta trditev je resnična, kajti v 40 letih ne bo nobeden današnjih odbornikov več gospodaril, dolg pa bo z obrestmi narastel na še enkrat večjo svoto, neglede na to, da v tej dolgi dobi ne bo mogoče napraviti nobene druge stvari, ker je prvotni dolg vse dohodke požrl.

Tako polagoma odseki zaspe in občinska uprava zleze z ramen občinskih odbornikov na županova pleča, ta pa svoj tovor odloži po triletni dobi svojemu nasledniku, in če pride v občino polom, se izgovarjajo eden na drugega, oškodovani občinarji pa ne vedo, kam bi se obrnili.

Tedenski pregled.

Stavkati je začelo slovensko delavstvo na Bistrici v Rožu na Koroškem.

Sijajni shod je imela slovenska koroška mladina v nedeljo, dne 31. maja v Šmihelu pri Pliberku, na katerem se je ustanovila mladeniška zveza za slovensko Koroško.

Pred ljubljanskim porotnim sodiščem je bil oproščen poštni aspirant Ciril Požar, ki je poneveril 3584 K in pobegnil v Švico. Josip Schaller je bil obsojen zaradi tatvine v 5letno ječo: Jožefa Zupančič zaradi tatvine tudi na pet let; Anton Podboj, obtožen uboja, je bil oproščen; France Zabret in France Lap iz Topola, zaradi posilstva na 18 mesecev; Marija Križanec, zaradi detomora v smrt na vešalih; Ignac Klopčar, zaradi pregreška proti telesni varnosti na 5 mesecev; Blaž Lipovec, zaradi lahke telesne poškodbe na 48 ur; Štefan Samardžić zaradi roparskega umora v smrt na vešalih.

Mlekarska razstava na Vrhniki se je obnesla prav dobro. Udeležilo se je razstave 42 zadrug.

Ljubljanska policija je dobila tatu, ki je ukradel zadnji čas 7 koles v Ljubljani.

Ivan Hribar ni bil sprejet pri ruskem carju.

Ministrski predsednik baron Beck je govoril v proračunski debati ter obljubil rešitev jezikovnega vprašanja in izpremembo državnozborskega poslovnika, reformo davka na žganje, starostno zavarovanje in uradniško službeno pragmatiko.

Ministrska kriza je nastopila v sredo zaradi dogodkov na inomoškem vseučilišču. Šlo je za odstop ministra Marcheta, Derschate in Pradeja. V treh urah se je stvar poravnala.

Zmaga S. L. S. V Radečah pri Zidanem mostu so zmagali pri občinskih volitvah v vseh treh razredih pristaši S. L. S.

Stališče barona Raucha, ki se sedaj mudi v Budimpešti in je klican k cesarju, je baje popolnoma omajano. Ostal bo le še do jeseni na svojem mestu.

Kongres mednarodne protidvobojne lige se vrši sedaj v Budimpešti.

Črnogorski zarotniki. Dijak Nastić je kot priča izpovedal, da so se zarotniki naučili izdelovati bombe v srbski državni orožarni v Kragujevcu in da je srbski prestolonaslednik Jurij dal zarotnikom 5000 dinarjev na razpolago. Srbska vlada odločno oporeka tej izpovedbi.

Koroški Slovenci se ne udeležijo slavnostnega spreveda na Dunaju, ker nočejo dalati štafaze nemškemu nacionalcem, samostojnega nastopa koroških Slovencev se pa ne pripusti.

„Korošec“ bo odslej izhajal vsako tretjo soboto, ne pa več kot tednik. Denarja manjka.

Povest o mali deklici.

Spisal Fedor Gradišnik.

Pomlad je prišla v deželo in vse je bilo zeleno v mestnem drevoredu. Vesele in razposajene so skakljali ptički po mladostno zelenih vejah kostanjev in prepevali himno vzbujajoči se naravi. Vse je bilo v nekakem srečnem razpoloženju, vse je prepevalo in se radovalo nad novim življenjem narave.

Tudi mene se je polastilo veselje in zdelo se mi je, kot da sem se prebudil iz dolgega, težkega spanja in bilo mi je tako lahko pri duši. Čutil sem, da bi bil v tem trenutku pripravljen, odpustiti svojemu najhujšemu sovražniku, bilo mi je kot da me je poljubilo najlepše dekle pod solncem božjim, in objel bi bil ves svet.

V takem razpoloženju sem stopal po mestnem drevoredu. Pozabil sem na vse gorje človeškega življenja, pozabil na vse obupne trenutke svoje mladosti, živel sem edinole sedanjosti, v tem trenutku je bilo zame vse lepo, vse vzvišeno, vse srečno.

Počasi sem stopal dalje, in sveža, pomladanska sapa mi je dela tako dobro. Nad mano se je bočilo modro nebo in bilo je jasno, tako solnčno jasno, kakor je bila jasna in čista v tem trenutku moja duša. Niti ena grda misel, niti senca greha ni legla na mojo dušo, v tem hipu sem bil kakor dveleten, nedolžen otrok. In čudno, kar naenkrat, nenadno, skoraj da nisem vedel, kedaj, se je prikradla v moje srce čudna misel. Saj sploh ni mogoče, da bi bil greh, saj ni možno, da bi človek grešil, ko je pa narava tako lepa. Toda kakor hitro je prišla, tako hitro je tudi izginila ta čudna misel. Otresel sem se je, naenkrat se mi je zdela tako otroška. Zasi je solnce in — izgine in s solncem izgine veselje in zadovoljnost in sreča, pa zavlađa beda, nesreča in greh.

Kakor blisk mi je šinila ta misel v glavo in v prhnojnem trenutku sem jo že zopet pozabil. Bil sem zopet popolnoma v oblasti sedanjosti, v oblasti pomladnega razpoloženja.

In tako sem prišel, sam ne vem kako, na konec drevoreda. Tam se je dvigal nizek griček in na gričku je bilo par klopi. Postal sem trenutek, oziral se nekoliko okrog sebe, potem pa sem zavil po ozki stezici na hribček. Ob potu je šumljal majhen potoček in zdelo se mi je, da slišim iz njegovih valčkov veselo pesem, polno čara in miline. Prijeten hlad me je objel. Počasi, enakomernih korakov sem stopal navzgor, in ko sem prišel na vrh, sem obstal. Čuden prizor se je nutil mojim očem.

Na klopici, tik pod veliko košato bukvo, je sedel star mož z dolgimi sivimi kodri, popolnoma obritega obraza. Poleg njega je ležala na klopici odprta knjiga. Na naslonjalu klopi, na tleh, na bližnjih grmičih in na ramah starčka je bilo vse polno ptičkov in čivkali so veselo in skakljali razposajeno sem in tja. Starček se je smehljaj in govoril polglasno z njimi kakor z malimi otročički. V roki je imel škatljico, iz katere je jemal drobtinice in zrnca ter jih dajal svojim malim prijateljem. Prileteli so mu na roko, vzeli zrnca ali drobtino in odfrčali.

„Pusti, ti imaš že dovolj!“ je dejal zdajci starček ter odpodil vsiljivega ščinkovca. „Pridi sem, taščica mala, na, na, pridi! Le nikar se ne boj! Na, na, na!“ Boječe je priskakljala drobna taščica in mu vzela iz roke drobtinico kruha.

Stal sem za drevesom in gledal. Tako čudežno se mi je zdelo vse, kar sem videl, kakor bajka mi je bilo vse to. Ta stari mož z dolgimi belimi kodri in ta množica malih gozdnih prebivalcev, ki so skakljali okrog njega kakor bi bil njih stari, ljubi znanec: vse to se mi je zdelo tako čudno in divno. Hotel sem se še bolj skriti, da bi me starček ne zapazil, tedaj pa je zahreščalo pod mojimi nogami in vsi ptiči so z glasnim čivkanjem sfrčali v zrak.

Starček se je prestrašen oziral okrog. Tako nenadno se je zgodilo, tako nepričakovano. Kaj jim je, sirotkam, da so naenkrat vse izginile? To vprašanje sem čital na starčkovem obrazu. Z napol odprtimi usti je strmel okrog sebe.

Tedaj sem stopil izza drevesa.

Urno sem stopil h klopici, kjer je sedel starček ter se jel opravičevati.

„Bodite prepričani, da vam nisem hotel namenoma kaliti zabave...“ sem jecjal potem, ko sem se mu predstavil. „Bil sem popolnoma iznenaden nad prizorom, ki sem ga gledal. Kako je to mogoče, da se vas ptički prav nič ne boje?“

Starček se je dobrohotno smehljaj.

„Hehe!“ je dejal. „Vidite, to so moji edini prijatelji. Ti ptički in pa tale knjiga. Drugih nimam in nikdar jih nisem imel. Eh, težka stvar je s prijatelji, dragi moj. Kmalu jih imaš, a če jih imaš, spoznaš kaj kmalu, da niso bili pravi. Hehehe!“

Njegov glas je bil tako mehak, tako lepo doneč, da sem se začudil. Od kod ta jasna izgovarjava, ta lepo doneči ton njegovih besed pri tej starosti?

Pogledal sem knjigo, ki je ležala na pol odprta na klopi.

Starček je to takoj opazil.

„Hehe!“ je povzel. „Videli bi radi, kakšna knjiga je to, o kateri sem vam pravil, da je moja prijateljica? Glejte, to je knjiga, ki mi vzbuja toliko spominov na moje srečno in nesrečno, lepo in ostudno življenje! Če jo čitam, vidim vso mojo preteklost pred seboj.“

Začuden sem ga pogledal.

„In kakšna je ta knjiga?“

„Shakespeare je! Hamlet, Romeo in Julija.“

Nekaj mi je šinilo v glavo, pogledal sem še enkrat natančneje starca, njegov obriti obraz, kodrave lase, ostre, karakteristične poteze, domislil sem se zopet njegovega zvonkega, čistega glasu in vedel sem vse.

„Uganil sem!“ rečem naglo. „Pri čitanju te knjige se domislite svojih uspehov na deskah, ki pomenijo svet, kaj ne? Bili ste pač igravec!“

Starček me je začudeno pogledal.

„Od kod me pa poznate?“ je vprašal čez nekaj časa in me prijel za roko.

„Videl sem vas danes prvič!“ sem dejal jaz, „a vaš obraz... vaše govorjenje... ta knjiga...“

„Razumem, razumem, dragi moj!“ me je prekinil urno starček. „Pameten dečko ste in vidim, da se bo dalo z vami še govoriti. Vidite, jaz bi potreboval takega človeka, ki bi mu lahko povedal, kar mi leži na duši, a doslej ga nisem našel. Ej, koliko je ljudi pod solncem božjim, a kako malo jih je, ki razumejo človeka. Glejte in jaz sem velik grešnik, na duši mi leži greh, ki me mori že leta in leta. Pod težo tega greha trpim in čutim, da bom legel le takrat pomirjen k počitku, če najdem človeka, ki mu bom mogel zaupati svoj greh. Težak je ta greh in velik. Glejte, in da le nekoliko pozabim svojo krivdo, zahajam tu sem v naravo in se igram s ptički, svojimi prijatelji. Ah, spomladi, spomladi pozabi človek na prostem vso bedo, vso ostudnost vsakdanjega življenja.“

Čudno! Starček je istih misli kot sem bil pred par trenotki jaz! Naenkrat sem čutil, da mi je ta človek tako blizu, da mi ni tuj, ampak da sem ga poznal že zdavnaj.

„In glejte, ta knjiga“, je nadaljeval čez nekaj časa, „ta knjiga je moj najdražji zaklad. Ko jo čitam, se dvigne pred mojimi očmi naenkrat cela vrsta znanih, ljubih in sovražnih ljudi. Nebroj Ofelij, nebroj Julij, s katerimi sem očaral v prejšnjih časih zabavoželjno občinstvo. V prejšnjih časih, da, dragi moj, očaral sem jih in oni so me oboževali. A danes, danes sem jim samo v nadlego.“

Zmajal je s svojo sivo glavo in bridek smehljaj mu je krožil krog usten. Molče sem sedel poleg njega.

Naenkrat se je dvignil, vtaknil knjigo v žep, mi podal svojo roko in urno odšel.

„Zbogom!“ je dejal. „Videla se bova še.“

Stal sem ob klopi in zrl za njim. Urnih korakov je odhajal in srebrni kodri so mu valovali na temenu. Nepremično sem stal in gledal za njim, dokler ni izginil.

Nekako čudno čustvo me je obšlo. V teh kratkih trenotkih, odkar sem govoril z njim, mi je stopil tako blizu in zdaj, ko ga ni bilo več tu, se mi je zdelo, da mi nekaj manjka, da mi manjka nekaj, kar mi je bilo drago in ljubo.

Življenje! Pred leti, ko je bil še mlad in lep, oboževal in ljubil ga je ves svet, danes ga ne pozna nobeden in nič več jim ni kot vsak drug starček. To je usoda gledališkega igralca.

Počasi in zamišljeno sem se vrnil proti domu. Vse drugačno je bilo sedaj moje razpoloženje kot poprej, moje misli so se bavile z realnim življenjem in spoznal sem, kako kruta in neusmiljena je ta realnost vsakdanjosti!

No, in čez par dni sem bil njegov gost! Proti večeru sem se vračal od izprehoda proti domu in v neki stranski ulici sem ga srečal.

„O, Bog vas sprimi!“ je vzkliknil, ko me je zapazil ter mi hitel naproti. „Kam pa, mladi mož, kam?“ me je izpraševal. Povedal sem mu, da grem domov.

„Ali ne bi stopili malo k meni?“ je dejal nato. „Stanujem takoj v onile hiši“ in pokazal mi je veliko trnadstropno hišo na drugem koncu ulice. „Povedal bi vam kaj iz svoje preteklosti, če vas zanima!“ je pristavil in jaz sem z veseljem sprejel njegovo ponudbo.

Stanoval je v mali nizki sobici v tretjem nadstropju. Stene so bile okrašene z raznobarnimi trakovi, ki so jasno govorili o nekdanji njegovi slavi. Prijel me je za roko ter me peljal na starodaven kanape.

„To je moj dom“, je dejal, ko se je vsedel poleg mene. „Tu presedam cele dneve in mislim na nekdanje čase, ki se nikdar več ne povrnejo. Vidite, ti trakovi me spominjajo na marsikak smehljajoč, mlad obraz, ki se

je zaljubil vame in me oboževal. Bog ve, kje so sedaj vsi ti ljubki obrazi, jaz ne vem. Tudi zanimal se nisem za njih življenje. Vesel in srečen sem bil, če so mi poslali kedaj kako darilo, saj je bilo to zame kot gledališkega igralca življenska potreba. A to je bilo tudi vse. Kmalu sem jih pozabil, in oni so pozabili mene. Samo ena je, katere še danes nisem pozabil in ki je ne bom pozabil vse življenje.“

Starček je umolknil in zrl kakor v sanjah v tla. Naenkrat pa je dvignil glavo, me krčevito prijel za roko in z odločnim glasom, pred katerim me je bilo skoraj strah, je dejal: „Ali verujete v greh? Ali verujete v kazen? Oh, jaz verujem, sedaj verujem! Je greh, in za vsak greh pride kazen! Glejte, jaz sem grešil, hudo grešil in vse moje življenje je kazen za ta greh! Vse se maščuje na svetu, verjemite mi, vse se grozno maščuje. Glejte, tudi nad mano se maščuje ta greh, mori me in ne morem umreti, noč in dan mislim na ubogo žrtev svojega greha in ta misel je strašna, tako strašna. Ne prestrašite se, dragi moj, ko vam odkrijem vso grozoto svoje pregrehe, le usmilit se me, usmilit se me!“

V njegovih krasnih očeh sem zagledal solzo in starček je povesil glavo in plakal kakor otrok.

„Ah, moj greh je grozen, stresem se po vsem telesu, če se ga domislím, kajli, pomislite, dragi moj, jaz sem hudodelec, jaz sem morilec.“

Osupnjen sem ga pogledal. Jeli mogoče? Ta mehko-dušen človek ni — morilec? To se mi je zdelo nemogoče.

„Vi se čudite, dragi moj,“ je povzel čez nekaj časa. „In po pravici! A vnovič vam ponavljam, da sem morilec, da stokrat več, tisočkrat več.“

Dvignil se je in stopil k pisalni mizici: Odprl je neki predal, vzel iz njega mal zavoječek ter se zopet vsedel poleg mene.

„Glejte,“ je dejal nato, „glejte tole sličico.“

Pokazal mi je fotografijo, ki je predstavljala kakih dvanajst let staro, krasno deklico, lepo kot angelj.

„Ta je žrtev mojega greha, in če hočete, vam povem vso to strašno in ostudno povest...“ je dejal nato in nepremično gledal sliko, ki jo je vrtel v roki.

Čez nekaj časa je začel pripovedovati.

„Takrat sem bil v najlepši moški dobi. Vse me je ljubilo, in kadar sem stopil na oder, je naenkrat utihnilo vse v gledališču in sveti mir je zavladal v polutemni dvorani. In ko sem začel govoriti, je vse nepremično zrl name, in ko sem nehal, je zaplakalo vse gledišče. Padel je zastor in ploskanju ni hotelo biti konca. Obsipali so me z venci in cvetkami, klicali me neprestano na pozornici, v garderobi pa so me čakala zaljubljena pisma in dragocena darila. Nije bilo menda dame v vsem mestu, katera bi mi še ne bila na ta ali oni način odkrila svojih silnih čustev do mene.“

„Srečen in zadovoljen sem odhajal večer za večerom proti domu, prebiral pisma in se smejal. Če nisem imel denarja, mi je bilo treba kar iztegniti roko, in vse mesto se je trgalo za to, da mi pomore. To se pravi, ves damovski svet. Jaz sem ostal hladan in sem se smehljaj. Koliko deklet, koliko žena je jokalo radi mene, a to me ni ganilo.“

„Ko pregledujem nekega večera zopet došla pisma, zapazim med njimi eno, katerega pisave nisem poznal. Kdo utegne biti pač to? Radoveden odprem kovertó in začnem čitati. Pisano je bilo z otroško, skoro šolsko pisavo. Pogledam podpis: Milenka. Čitam, čitam in zopet čitam.“

Starček je prenehal, nato pa je vzel fotografijo, ki jo je držal v roki ter je strastno, krčevito stiskal na ustna, in s solzami v očeh je dejal: „Bila si ti, Milenka mala, ki si mi pisala, ti si bila to, otročiček moj mali! Ah, zakaj si storila to, zakaj, ti deklica nedolžna!“

Naenkrat pa se je zopet pomislil in popolnoma mirno je nadaljeval.

„Pisala mi je, da me ljubi, da je moja od onega trenutka, ko me je videla prvič, da mi daruje svoje nedolžno, dvanajstletno srčce, ki plamtí v udani, odkriti ljubezni zame. In odslej sem prejemal od nje večer za večerom tako pisemce, pošiljala mi je šopke v garderobo in nekoč me je prosila, če me sme obiskati. Ah, ti srček moj mali, zakaj bi me ne smel obiskati? Tako sem ji pisal in prišla je. Ah, bila je krasna kot nebesko; nadzemske bitje! Povedala mi je, da je hčerka bogatega trgovca, in satanska misel mi je šinila v glavo! Bogata je, pomore mi lahko! Sam vrag mi je moral pošepetati to misel na uho! Sedla mi je na kolena, objela me je okrog vratu in me obsipala s svojimi vročimi poljubi. Ah, ta ustna, mehka kot baržun, ti poljubi, sladki kot med! In privijal sem jo k sebi in popolnoma pozabil sem, da ji je komaj dvanajst let. Dejaj sem ji, da jo ljubim, da ljubim edinole njo, da je moja in da bo moja na veke! Ah, in bila je srečna, čez vse srečna. In ko mi je ležala tako v objemu, omamili so me njeni poljubi in pozabil sem vse.“

„Odslej je bila skoraj dan za dnem pri meni. Prišla mi je šopke in razna darila. Dosegel sem, kar sem nameraval. Jemala je doma, kar sem pozelel, in

prinašala mi je, kar sem hotel. In bila je srečna, čez vse srečna, da mi more pomagati. Ne vem, kaj je bilo to, da sem ravno od te male, dvanajstletne deklice sprejemal vsako darilo s popolnoma drugim čustvom, kakor ona od ostalih častilk. Mikala in mamila me je pač njena mladost in njena brezmejna ljubezen.

„To razmerje je trajalo vso sezono. Dekle je kradlo, kar sem hotel, in sčasoma sem udušil v njej vsak čut do lepote in čednosti. Govoril sem z njo o stvarih, o katerih bi bil govoril sicer le s svojimi kolegi, in v teku časa se je tem razgovorom popolnoma privadila. Umoril sem v nji vso otroško naivnost in s trinajstimi leti je bila — rekel bi — stara. Naučil sem jo vse rafiniranosti svetovne dame in znala je poljubljati kakor najzkušenejša ženska.

„No, in ko je minila sezona, sem izginil kakor kafa. Dobil sem engagement na nekem drugem gledališču in od svoje male ljubice se nisem niti poslovil.“

Starec je umolknil, potem pa si je pokrkl z obema rokama obraz in glasno zaihtel.

„Ah, da sem to storil, da sem to storil!“ je vzdihoval in debele solze so mu kapale izmed prstov.

„Pahnil sem jo iz družbe dostojnih ljudi, izobčil sem jo iz njih srede ter jo vrgel v naročje brezstidnim pustolovežem, ki plačajo in gredo. Pahnil sem jo na ulico in živela je od denarja, ki ga je prislužila s svojim telesom. To je povest mojega greha, to je povest mojega hudodelstva, in povejte mi, če nisem stokrat hujši, stokrat ostudnejši kakor morilec svoje matere. Ubiti, umoriti otroka, vzeti mu mladost in vso lepoto idealnega življenja ter ga pognati v pogubo — nili to najostudnejši greh? Glejte, in prišla je kazen, kakor pride kazen za vsak greh. Ta greh mi leži s čudovito težo na srcu in mi greni vse življenje.“

Zamišljen in v dno duše ginjen sem prišel tisti večer domov, in šele ko sem stopil v svojo sobico, sem se spomnil, da starčku nisem povedal, da moram jutri na vse zgodaj odpotovati in da se vrnem šele v jeseni.

Ko sem prišel v jeseni zopet domov, je bila moja prva pot v tronadstropno hišo v oni temni, ozki ulici. Vprašal sem po starcu, in povedali so mi, da najdem na mestnem ubožnem pokopališču grob, kjer je našel večni mir in pokoj.

Ženski vestnik.

Žensko gibanje in materinstvo.

Nasprotniki ženskega gibanja se najraje oborože z argumentom, da je naloga ženskega življenja materinstvo, in mislijo, da so potem nepremagljivi. In vendar je tudi to orožje, ako si ga pobližje ogledamo, skrhano in nerabno.

Seveda je materinstvo naravna dolžnost in pravica žentstva; toda vsled nje ni nikakor ukinjeno splošno človeško t. j. eksistenčno pravo. Tudi ženska je v prvi vrsti človek in njena prva dolžnost in pravica je, živeti kakor človek, oseba. Ta dolžnost in pravica je brezpogojno obvezna in neobhodna; materinstvo pa ni. To priča že narava sama, ki ni vsem ženskam zagotovila možnosti materinstva ter je isto sploh navezala na pogoje, ki morajo na vsak način biti podvrženi osebnim volji posamezne ženske. Na tem stališču stoji tudi krščanstvo, ki dovoljuje in celo priporoča devištvu.

Žentstvu brezpogojno in brez izjeme predpisavati materinsko nalogo ter jo izključno zanjo vzgajati je torej neopravičeno. Pač pa je opravičena težnja ženskega gibanja za dosego pravic, izvirajočih iz eksistenčnega prava. Moti se, kdor misli, da je to gibanje nasprotno ali škodljivo materinski nalogi žentstva; saj ravno materinski poklic zahteva celih žen, krepkih po duhu in telesu, zmognih za vzgojo čistih in močnih značajev, ki jih družba tako zelo potrebuje. In cilj ženskega gibanja je ravno ta, da se žentstvo povzpne do te višine. To pa bo možno le tedaj, kadar bo žentstvo zagotovljeno svobodno osebno življenje v gospodarskem in duševnem oziru. Svobodno si voli ženska cilje in ideale življenja in svobodna ji bodi pot za dosego istih. Svobodno, iz najsvetejšega prepričanja in z najčistejšimi čustvi stopaj ženska tudi v materinski poklic — najlepši izmed vseh — in sicer šele potem, ko je dorasla po duhu in telesu ter postala sposobna, da samostojno podnese boje življenja. Taka ženska v zakonu ne bo iskala preskrbe, marveč le izpolnovanje materinske naloge v najpopolnejšem zmislu. Tako ženo bo zato tudi mož višje spoštoval ter se ogibal vsega, s čemer bi jo mogel žaliti. S tem pa je dan temelj srečnemu družinskemu življenju.

Pa tudi tedaj, ako bi tak zakon izjemoma ne bil srečen, bi gospodarska usposobljenost in splošna

izobrazba žene imela veliko vrednost. Potem bi odpadle vsaj tiste najgrše oblike, ko se zakonca trgata in rujeta radi gmotnih prispevkov in le radi tega vstrajata v skupnem peklu, ker se ne moreta zediniti v tem oziru. Odpadle bi v veliki meri tudi tiste žalostno znane tožbe za ločitev zakona, v katerih zakonca drug na drugega valita krivdo ter iznašata na dan stvari, ki bi nikoli ne smele biti izgovorjene v javnosti. Konec takih zakonov je neredkokrat samomor ali celo umor ali pa oboje skupaj. Treba je tudi uvaževati, da se bo nerazsodna, gospodarsko neizvežbana ženska v slučaju nesrečnega zakona le prehitro vrgla v roke kakemu zapeljivcu z instiktivnim namenom, da si zagotovi drugo gospodarsko oporo, ako bi prejšnja odpovedala... S tem se odpre grd prepad med zakonskima, ki ga skoro nikoli ni mogoče več premistiti. Medtem pa se lahko z gotovostjo računa na to, da bo verna, izobražena in za gospodarsko samostojnost usposobljena ženska mnogo dostojneje nosila breme nesrečnega zakona, da bo v slučaju neizogibne ločitve vedela preprečiti vsak javen škandal, in da bo tudi po ločitvi ohranila zakonsko poštenje. Ako bi potem kasnejše življenje ta dva zakonca naučilo večje strpljivosti in boljšega medsebojnega razumevanja, bi lahko z nova pričela zidati skupno zakonsko srečo. Koliko manj bi pri takih razmerah trpela vzgoja otrok in javna morala, si je lahko misliti.

Mnogokrat je proti ženskemu gibanju slišati tudi ugovor, da ženske radi zakona ne bodo hotele opustiti svojega prejšnjega poklica ter da bodo radi tega zanemarjale svoje družinske dolžnosti. Tu in tam se bo to pač dogodilo, a velika večina se bo gotovo rada povsem posvetila družinskemu življenju. Marsikatera žena pa bo vsled prepričlega moževega zaslužka, popolne izgube istega ali vsled moževe bolezni in smrti naravnost primorana vršiti svoj prejšnji poklic; a tedaj bo njena sposobnost celo sreča v nesreči za družino. Glede višjih stanov pa se sploh lahko reče, da bi se dame, če bi izvrševale kak izvredninski poklic, lahko vsaj toliko brinile za družinsko življenje, koliko se brinejo sedaj, ko večina njih cele dneve in velik del noči posveča modi, obiskom, športu, gledališču itd.

Kar se tiče specijelno vzgoje otrok, bo pač vsak rad priznal, da bo značajna, izobražena, gospodarsko sposobna žena vse drugače razumela pomen, važnost in veliko odgovornost materinskega poklica, nego površna in mehkužna modna dama ali gospodarsko in duševno nesvobodna, zatirana žena iz ljudstva. Jasno je tudi, da ima prva mnogo več sposobnosti za pravilno vzgojo otrok, in to že iz razloga, ker ima mnogo več avtoritete.

Vsekakor pa je mogoče, da bi moderna ženska tu in tam pozabila svoje družinske in zlasti materinske dolžnosti oziroma da bi iste brez nujne sile žrtvovala svoji nadaljni izobrazbi ali samoljubju; proti temu se je treba boriti in v tem boju stoje v prvih vrstah najizraziteje in najveljavnejše voditeljice ženskega gibanja.

Zveza čeških ženskih društev bo imela meseca julija tega leta kongres v Pragi. — Predsednica zveze je Srbkinja Zorka Hovorka roj. Kalić.

Profesorica filologije je postala Josipina Steinkuš, učiteljica na dekliškem liceju v Zagrebu. Preizkušnjo je prestala z odliko.

Tečaj za izobrazbo kmečkih bolniških strežnic priredi tudi letos štajerska kat. ženska organizacija. „Grazer Volksblatt“ pripominja, da bi v vsaki občini morala biti nastavljena vsaj po ena izvežbana bolniška strežnica. Priporočamo v premislek tudi našim občinam!

Nemška zveza za zboljšanje ženske obleke je na svojem zborovanju, ki se je vršilo od 10.—13. maja t. l. v Bonnu, sklenila resolucijo, da se naj na državnih in mestnih obrtnih šolah zasnujejo strokovni razredi za krojačice. Pouk se ima vršiti na anatomsko pravilni podlagi ženskega telesa ter obsežati krojaško-strokovno in umetno-obrtno polje.

Naslov profesorice s 4. stopnjo dvornega reda je dobila pl. Görger-St. Jürgen z umetniškim imenom Aglaja Orgeni v Draždanih. Ista je že 22 let delovala na Draždanskem kraljevem konzervatoriju za godbo kot učiteljica petja. To je prva ženska, ki je na Saškem dobila naslov profesorja. — Orgeni je bila rojena leta 1845. v Tymienici v Galiciji; petja se je učila pri slavni pevki Pavlini Garcia na Dunaju ter je bila nekaj časa angažovana v dvorni operi berlinski. Od l. 1887 pa deluje na draždanskem konzervatoriju.

Nikakih podvez za otroke. Jako škodljivo je, ako se otroku tesno podvezuje nogovice. Vsled stalnega pritiska se obnavljanje snovi le počasi in nepopolno vrši ter ne trpe pri tem le mehke mesne tk-

nine, marveč celo kosti. Po leti naj otroci sploh nosijo le kratke nogovice (do členkov), in sicer od zgodnje pomladi do pozne jeseni, ker se s tem tudi utrjujejo. Pozimi pa naj jim nogovice drži privezek, pritrjen na pasu. Tudi vrat in roke naj imajo otroci poleti proste ter naj bo sploh vsa obleka lahna in ohlapna, da se otroci lahko gibljejo in igrajo. Iz istega vzroka je obsojati vsako dragocenost in nališpanost otroške obleke.

Sedenje škodljivo. Da je dolgotrajno sedenje škodljivo, je pač že vsak sam poskusil. Zanimivo razpravlja o tem dr. Gelbke, ki pravi, da bi morali vsi, ki čez dan v svojem poklicu mnogo sede, o svojem prostem času ležati počivati — ako se seveda ne gibljejo na prostem, kar je še najboljše. Opozarja na to, da so stari Grki in Rimljani, pa tudi barbarski narodi (n. pr. Germani), vedno ležali počivali in tako tudi obedovali. Isto delajo še danes naravna ljudstva ter so pri tem zdrava in gibčna. Nelepa in neprijetna trebušavost se je jela pojavljati še-le tedaj, ko je prišel stol v stalno in splošno rabo. — Veliko ugodnost ležanja pri odpočitku so spoznali tudi praktični Amerikanci, ki imajo v rabi gugalne in ležalne stole. Posebno žentstvu bi trebalo lege pri počitku, da bi si redno zravnavaile telo, ukočeno sicer v tesno obleko. Seveda bi pri legi morala odstraniti vsako utesnjevanje telesa.

Nevarnost infekcije po uživanju surovega sadja in drugih sadežev je jako velika. Ne le, da se nahaja na njih lahko zalega črevesnih črvov, ki prihajajo v zemljo potom hlevnega gnoja in drugih odpadkov, marveč so velikokrat tudi prenašalci različnih nalezljivih bolezni, posebno trebušnih (tifus, kolera). Zlasti velja to o sadju in zelenjavi, ki se ju kupuje na trgu in se ne ve, skozi kakšne roke sta že vse šla; pa tudi pocestni prah igra pri tem važno vlogo. Zato je treba vse vrste sadja in zelenjadi, ki se uživa surovo, z največjo skrbnostjo očistiti in oprati. Sadeže, ki pridejo v neposredno dotiko z zemljo n. pr. jagode, redkvice, česen, drobnjak, solata itd., naj se pusti nekaj časa ležati v slani ozir. v sladki vodi, da mogoča na njih nahajajoča se jajčca črvov popokajo in se potem sploh vsa nesnaga lažje in temeljiteje odstrani.

Protihlajaju in izpadanju las je glavo vsak teden enkrat umiti z žveplovim milom, vsak dan dvakrat pa je natreti kožo na glavi s salicyl-spiritom.

Steklenice se najlepše zmičejo, ako se vanje nareže olupljenega surovega krompirja v drobnih oglatih koscih ter se nalije toliko vode, da je krompir pokrit. Potem se steklenico dobro strese in čisto izplakne.

Če se človek ženi za denar. Neki Kollmann je kot vdovec vzel vdovo Kohnovo. Kollmann je imel iz prvega zakona hčerko, Kohnova pa sina. Ta dva sta se zaljubila drug v drugega in mladi Kohn je obljubil Kollmannovi, da jo bo poročil, ko dosluži vojake. Ko pa je prišel od vojakov, ji je povedal, da je ne more vzeti, ker ona nič nima, in da bo vzel tako, ki ima denar. Kot odpravnino ji je obljubil 4000 K od ženine dote, če bo molčala. Dekle pa je vendarle še mislila, da je ne bo zapustil, a ko je izvedela, da se je res zaročil, ga je tožila, da jo je zapeljal, in je obenem zahtevala 4000 K. Kazensko sodišče je Kohna sicer oprostilo, ali civilno sodišče ga je obsodilo v plačilo 4000 K, češ, da je prepričano, da je tožiteljico zapeljal in onečastil. Razsodbo je potrdilo tudi najvišje sodišče in obsodilo toženca v plačilo vseh stroškov. Kohn je sicer trdil, da ji ni obljubil onih 4000 kron kot nadomestilo temveč kot odpravnino, ako molči, in da je tako obljuba pravno neveljavna, ker je nemoralna, ali najvišje sodišče je spoznalo, da je zapustil svoje nevesto vsled denarne ženitve, da je reva nevesta s tem trpela škodo, ker ji je ženitev bistveno otežkočena, da ji mora torej to škodo povrniti, in da Kohn, ki je zapustil svojo prvo nevesto zaradi denarne ženitve, ne more govoriti o „nemoralni molčini“.

Gospodarstvo.

Mestna hranilnica ljubljanska. Meseca maja 1908 uložilo je v mestno hranilnico ljubljansko 1003 strank 908.627,75 kron, 1069 strank pa dvignilo 753.271,06 kron. Stanje ulog 25.125.901 kron.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu maju 1908 je 209 strank vložilo 88.697,58 K, 253 vzdignilo 95.023,51 K, torej manj vložilo 6.325,93 K, 9 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 16.600 K, 371 menic se je ekskomptovalo za 120.227 K, stanje vlog 3.323.257,27, denarni promet 543.587,12. Vseh strank bilo je 1143.

V srbsko skupščino so se vršile volitve. Vlada je dosegla malenkostno večino in bo najbrž morala odstopiti.

Stavka vsučiliškega dijaštva. Ker se je inomoško vseučilišče zatvorilo in profesor Wahrmund ne more predavati, so začeli stavkati vsi „svobodomišelniki“ dijaki. Predavanja so ustavljena. Nemirov ni.

Nadvojvodinja Marija Henrijeta se je poročila s princem Gottfriedom Hohenlohe.

Dopisi.

Iz Kranja. (Kako naj praznujeta mesto Kranj in kranjski okraj cesarjev jubilej? Kakor je znano, je naš vladar izrazil željo, da se naj njegova 60letnica praznuje raje z dobrodelnimi napravami, kakor s hrupnimi veseljami. Zato danes predlagamo javnosti napravo, ki bi po našem mnenju neizmerno koristila Kranju in okolici: ustanovitev jubilejne okrajne bolnišnice.

Vprašanje bolnišnice je splavalo na površje v zadnjem volilnem boju v Kranju, ko je zahteval napravo takega zavoda protikandidat g. Pirca. „Meščanska zveza“ se je sedaj oprijela te misli in po njeni inicijativi je bil v zadnji seji okrajnega zdravstvenega zastopa enoglasno sprejet predlog, da se začne s pripravami za tak zavod. Prepričani smo, da ta načrt ne najde nasprotnikov ne v mestu ne v okolici.

Saj je pa tudi potreba in korist večje okrajne bolnišnice očitna. Največ bo pomagano s tem revežem bolnikom, ki so sedaj samo v nadlego posameznikom in občinam, ki nimajo za ta namen prirejenih prostorov. Tudi gospodarji bodo zadovoljni, če bodo lahko oddajali posle v domačo bolnišnico, in posli sami bodo imeli vsaj dobro postrežbo. V Kranju je taka bolnišnica prav posebno potrebna zaradi dijaštva. Če dijak zbolí, mora ležati sedaj v prenapolnjeni sobi, kjer ga motijo njegovi sostanovalci, on pa nje. Znano nam je tudi, da je n. pr. v Novem mestu v bolnišnici usmiljenih bratov vedno dosti ljudi boljših stanov, ki se zdravé raje v bolnišnici kakor doma, kjer nimajo zato pravih sredstev. Pa tudi bolnikom po hišah bo pomagano, ker bodo bolnišnico oskrbovale skoraj gotovo usmiljene sestre, ki jih bo torej lažje dobiti kakor sedaj iz Ljubljane. Pomislimo še dalje, kako težaven je danes transport bolnikov v Ljubljano v deželno bolnišnico, ki je povrh tega vedno še prenapolnjena. Imelo bo pa koristi posebej še mesto Kranj, ker se bo vsled bolnišnice promet gotovo povečal.

Vpraša se, ali je stvar mogoče izvesti. Tisti, ki so sprožili to misel, si gotovo ne prikrivajo težav in gotovo je, da bo preteklo še par let, predno bo stala bolnišnica. Kajti taka stavba je samaobsebi draga. Ženska bolnišnica v Novem mestu, ki jo je zidal tudi okrajni zastop, je stala 400.000 K. Ima pa prostora za 100 postelj. Gotovo je pa, da zdravstveni zastop lahko računi na razne podpore. Dežela bo prisiljena v kratkem razširiti ljubljansko bolnišnico, kar pa ne bo treba, če se ta razbremeni s tem, da se sezida po deželi več bolnišnic. Novomeska bolnišnica je dobila dalje podporo od Kranjske hranilnice, in mi lahko isto upamo kakor tudi lahko pričakujemo vsakoletne podpore od denarnih zavodov v okraju (mestna hranilnica, kreditno društvo, hranilnica in posojilnica v Kranju, rajfajznovke v okolici). Občine okraja ne morejo lepše praznovati cesarjevega jubileja, kakor če določijo večje svote v ta namen. Z bolnišnico bi se združila tudi lahko sirotišnica in v tem slučaju bi kranjska občina lahko dala na razpolago kapital, ki je naložen v sedanjem špitalu. Za vzdrževanje bi prispevala lahko vsako leto Vincencijeva družba, ki je podedovala lepo svoto za podporo kranjskim revežem. In če je zmogel tako stavbo novomeški okraj, zakaj je ne bi kranjski, ki je gotovo imovitejši. Naš namen za danes gotovo ni, da bi resili to vprašanje, hoteli smo samo opozoriti naše občine na človekoljubni pomen in korist take bolnišnice. Kakor čujemo, se je začelo z resnimi pripravami za izvršitev tega načrta in upamo, da bodo v tem vprašanju delali vsi složno, brez razlike strank, mesto in okolica.

Iz Idrije. Dež. odbor je zavrzel prošnjo našega starešinstva, da bi zidalo veliko dvorano nekaterim slojem. Hudo je to zadelo naše liberalce. Bil je tudi zadnji čas, da se je takemu gospodarstvu zaklicalo: ta ke ne več naprej! Z občinskim premoženjem, ki je nastalo večinoma iz žuljev delavskih rok, pa zidati hišo frakarji in hišo, ki v 6 letih že razpada, sedaj pa zopet na istem mestu še v večjem obsegu morda zopet za daljnih 6 let, to je vendar predomače! V liste pišejo, da ogromna večina želi tako prezidanje, in kakor slišimo, tudi podpise pobirajo, da so ljudje zadovoljni s takim gospodarstvom. A vprašalo se je tudi one, ki davek plačujejo, kaj mislijo o tem. In skoraj tri četrtine posestnikov volilcev se je podpisalo, da temu ugovarjajo. Ako se je prej zasilna realka predelala z nekimi stroški v čitalnico, in so se člani lahko bahali, da imajo krasno dvorano, smo še molčali, če tudi se nam ni zdelo posebno nobel od naše gospode, da si tako pustí

od delavcev parketirati in slikati sobane le zase, ne pa tudi za one, ki so plačali vse to. A ko je izvestna gospoda menila, da lahko kozolce prevrača brez vse skrbi na naše stroške in je kar naenkrat zahtevala 39.000 kron za prezidavo Čitalnice, je bila ogorčenost davkoplačevalcev na vrhuncu. Zahtevali so pritožbo na deželni odbor ne samo člani S. L. S., temveč tudi drugi, katerim gre trda za denar, pa jih je skušnja zadnjih 6 let izmodrila, da od te hiše ne bodo imeli nobenega vžitka.

Zanimivo je sedaj obnašanje potlačenih. Rekuru se je ugodilo, nova prošnja odbila, sedaj pa je za bruha na onega, ki je rekurz vložil. Glejte zlobneža! kriče po liberalnih listih. Javno čitalnico smo hoteli ustanoviti in javno knjižnico napraviti, naj bi v tej hiši imelo idrijsko ljudstvo kulturni zavod. Klerikalci s takim postopanjem hočejo ljudstvu zapreti pot do izobrazbe — prosvete.

Da, res, javna knjižnica v take prostore! V 6 letih je hrastov pod segnil, na mokrem zidovju se je napravila goba in leseno podstrešje preperelo — tako so v seji motivirali prezidavo poslopja liberalni notar in socialni demokrat Kristan. Sedaj pa na tak kraj knjige. Koliko časa pa bodo ostale nepokvarjene. Če je v 6 letih vlaga vničila hrast in tramovje, boli prizanesla tankemu papirju. Kaj menijo naši prvaki, da ljudstvo tako malo razume, da se bode dalo premotiti s takimi prismođarjani? In saj bi se tudi, kaj bode ostali svet rekel, ko bi izvedel, da idrijska naprednost hoče v take prostore namestiti drage knjige? Koliko tisočakov stane knjižnica srednjega obsega, in ta naj v malo letih preperi! So se lise pokazale na stenah zidanih iz opeke, kake maroge bodo šele nastale v mehkeem papirju! Čudo da naši dopisniki ne sprevidijo, da s takim pisarenjem kažejo svojo nevednost in blamirajo svojo stranko.

Domače vesti.

Poslovenjenje kranjskih gimnazij. Deželni šolski svet je imel v petek svojo sejo, v kateri se je bavil s poslovenjenjem kranjskih gimnazij. Sklenilo se je, da se slovenščina uvede kot učni jezik pri veronauku v petem in pri grščini v tretjem razredu, ker so za ta dva predmeta učne knjige že pripravljene. Za mineralogijo in botaniko še ni knjig. Dr. Šusteršič je predlagal, da bi se grščina tudi v četrtem razredu poučevala slovensko, za latinščino v petem razredu pa je enako predlagal dr. Lampe. Oba predloga sta se pa odklonila, češ, da je to nemogoče iz tehnično didaktičnih razlogov in ker še ni dogotovljen latinsko-slovenski slovar. Slovenščina kot učni jezik se bo uvedla postopno, kakor bodo dogotovljene učne knjige. Treba bo torej nekoliko pritiska na one gospode, ki se bavijo s spisovanjem slovenskih šolskih knjig, da bodo nekoliko bolj pospešili svoje delo, od katerega je sedaj edino odvisno poslovenjenje naših gimnazij, oziroma bo treba poskrbeti spisovalcem učnih knjig primerne dopusta, da bodo čim prej dokončali svoje delo.

Ljubljana brez — vode. Po Ljubljani se že par dni sem vale velikanski oblaki prahu, da si človek misli, da ni v „modernem“ mestu, temveč tam doli kje v kaki afriški puščavi. Ako človek le nekaj časa pusti okna odprta, že ima celo sobo polno prahu. Vse kliče po mestni upravi, da naj škropi ulice, a ta odgovarja — zmanjkalo je vode, reservoir mestnega vodovoda je skoraj prazen. Stroški za vodo v Ljubljani niso ravno najmanjši, in plačujejo jih stranke, a sedaj se celo obeta, da bo ravnateljstvo vodovoda zaprlo v vsaki hiši vse vodovodne peteline razun enega. Glavni vzrok temu je baje to, da občinstvo ne štedi z vodo. Ta izgovor je popolnoma izvit. Ni občinstvo krivo, da primanjkuje vode, krivi so namreč tisti, ki niso računali z dejstvom, da se bo Ljubljana z leti razširila in rabila več vode, kakor je pa more dati za ožje razmere projektirani vodovod. Ako zasluži po mnenju nekaterih petolizcev sedanji ljubljanski župan, oziroma njegov prednik, toliko slave in hvale v zadevi vodovoda, se sedaj vidi, koliko je ta slava in hvala vredna, ko bo ljubljansko občinstvo namesto vode menda moralo uživati — prah. Tako se pač zgodi povsod, kjer se pri takih napravah misli edino le na trenutne potrebe, s prihodnostjo se pa ne računa. Ako je že tu, ko je vendar nadzorstvo itd. še precej v redu, taka nevarnost, da more imeti najmanjša potrata z vodo take posledice, oziroma da par tednov brez dežja za toliko poviša porabo vode, kaj bo še le drugje, kjer ne bo takega, ali pa sploh nikakega nadzorstva, kjer se ne bo nihče brigal zato, ako steče tisoče in tisoče litrov vode po cesti! Ako se v Ljubljani kratkovidnost nekaterih ljudi tako maščuje nad vsem prebivalstvom, kaj bo šele drugod!?

Jubilejski sprevod na Dunaju ne da miru našim liberalcem. Grozno jih namreč jezi, da po vsej oni ogabni pisarji, ki so jo pošiljali v svet po svojem časopisu, ne morejo na Dunaj, da ne bi se osmešili pred

celim svetom zaradi svoje nedoslednosti. Jezi jih, da se storil tak neumen sklep v ljubljanskem mestnem občinskem svetu, jezi jih, da se milostive liberalne gospde in gospodične ne morejo v že zdavnaj pripravljenih narodnih nošah pokazati Dunajčanom, jezi jih, da ljudstvo tako pridno prispeva k stroškom, kratkoinmalo naravnost „klerikalnočrna“ zavist gleda iz vseh člankov in člančičev, ki jih pišejo po „Sl. Narodu“ in drugih enakih časopisih, da si vsaj nekoliko potolazijo svojo zavist. Najbrže pa je to, du bo vzlic vsemu liberalnemu intrigriranju ravno Ljubljana s svojimi tipičnimi narodnimi nošami naravnost častno zastopana v slavnostnem sprevodu. Nič ne pomaga hujskanje! Ljubljana se bo izkazala, če tudi ne pod liberalnim „okriljem“.

Šolske vesti. Nadučiteljsko mesto na II. mestni deški šoli v Ljubljani se kot definitivno razpiše. — Upokoji se učiteljica ga. Ivana Beg-Praprotnik. — Začasna upokojitev se dovoli gđ. Albinu Praprotniku v Črnomlju. — Premesti se gđ. Amalija Vardjan s Suhorja v Metliko, g. Ivan Cvirni iz Kostanjevice v Leskovec. — Definitivno se namesti gđ. Emilija Rojc na dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. — V Šmihel pri Novem mestu pride g. Fr. Kopitar.

Nočni mir v Ljubljani. Ljubljana je eno onih mest, katero ima čast in hvala mestni upravi najzanimivejšo ulično razsvetljavo. Ob 9. uri ugasnejo obločnice, in potem vidiš le tupatam še žareti kakor električno kresnico, katere pa ob 11. uri zopet začnejo izginjati, da bi moral človek, ako bi hotel najti ulično svetilko, skoraj našgati svečo, da bi jo našel. Da je v takih razmerah nočno poulično življenje jako bujno, se ni čuditi. Neki ljubljanski „nemek“ se je grozno raztogotil v „Gr. Tagblattu“, češ da ljubljanska policija prestrogo nastopa proti vojakom 27. pešpolka, ki so zelo „gemütlich“ in ki se „prav dobro razumejo s prebivalstvom“ in puščajo veliko, veliko denarja v Ljubljani, ako zapojejo na ulici nemško pesem. Kaj hujskega pa sploh ne narede. To je pač precej debelo zlagano. Ljubljanski „nemci“ pač mislijo, da so gospodarji v Ljubljani in da smejo kot taki počenjati vse, kar se mu zljubi. Ako nemško vojaštvo tolče in razbija po gostilnah in po ulicah, kakor besno, to je štajerska „Gemütlichkeit“. Če v svoji pijanosti kriče, kakor nori, ako grabijo za bajonete in prete z njimi mirnim ljudem, se to pravi: dobro se razumeti z občinstvom. Pa ne samo to. S tem „gemütlich“ vojaštvom ima sicer največ opraviti kolodvorski del mesta, zato pa imajo drugi deli mesta tudi svoje „gemütlich“ nemško občinstvo. Gosposka ulica je prav posebno srečna. Vsako noč, skoraj brez izjeme, in to ob najpripravnejšem času, ob dveh popolnočih, ko se zapro kavarne, se stanovanci zbude iz spanja, zbujeni po kriu in viku, ki prihaja z ulice, kjer se ob tem času z vsem poudarkom vrše razni narodnostni boji, ne morda po par minut, temveč po celo uro in še dalj, kakor so ravno razporeženi gospodje bojovníki. Kot povod za take besedne bitke zadostuje n. pr. že to, ako se pozdravi mimogredočega z „dober večer“, na kar takoj pride odgovor: „i los mi nit štenken“ itd. Potem se vpije in razsaja, da se more prebuditi človek, če bi imel še trši spanec. Zraven je treba še misliti par lajajočih psov, koncert mestne godbe „pri Roži“ ob na stečaj odprtih oknih, komade, ki jih žvižgajo po dnevi vrabci po strehah in čevljarski vajenci po ulicah, nato „gromovito“ ploskanje in strahovito odobravanje, že bolj podobno tulenju, kakor klicanju — človek naj zamaši okna z žimnicami, pa ga bo ta „nočni mir“ vzlic temu pripravil ob spanje. Policojo smo videli in čuli posredovati samo enkrat, in to šele potem, ko je že nekdo začel vpiti z okna, da naj se vendar da mir. Ob tej priliki se je čulo večkrat imenovati ime „Meisetz“. To mora pač biti eden onih nemških „gospodov“, kateremu se imamo menda stanovanci v Gosposki ulici prav posebej zahvaliti za naš nočni mir. Upamo, da bo slavna policija odslej posvetila nekoliko pažnje tudi temu koncu mesta, prosimo, saj gospod župan tudi stanujejo v naši ulici in tudi radi zaspe, kadar je čas zato. Zato tudi trdno upamo, da bomo uslišani.

Dober dovtip je napravil nekdo, ko je videl po neki ljubljanski ulici prihajati celo tropo nemških „frajlic“ iz Huthovega zavoda s celimi šopi onega „nemškega“ plevla, kateremu pravijo na kmetih po nekaterih krajih — „pezdec“. Skočil je v bližnjo trgovino ter kupil za par vinarjev — prosa ter počakal, da so frajlice prišle bližje, nakar jim je začel metati proso. Nemške frajlice so nekaj časa gledale, a potem so se razkropile, kakor bi bila udarila strela mednje. Kakor je torej razvidno, je to sredstvo prav dobro za enake in podobne slučaje. Priporočamo!

„Narodni mučenik“. So pač ljudje na svetu, kateri imajo tako debelo kožo, da se jih ne prime prav nič. Eden takih debeločnikov je tudi velenarodni, napredni deželni poslanec Radovljice, Tržiča in Kamnika, župan, predsednik krajnega šolskega sveta, starosta „Sokola“ itd. itd., dr. Janko Vilfan. Mož namreč molči in molči ter potrpežljivo vtika v žep vse, kar se mu reče, celo narodno izdajstvo, ki

ga je zakrivil s svojimi nemškimi vlogami pri celovških sodiščih, in ravno tako tudi očitek, da je omaževal čast celega slovenskega odvetniškega stanu. Naravnost čudna je že ta potrpežljivost, in res se čudimo, da s tolikimi „častnimi“, „titelnimi“ in službami obloženi gospod še ni poklical proti nam sodišča na pomoč, saj se navadno liberalna gospoda jako radi zatekajo k porotnemu sodišču, kedar se gre za „žaljenje“ in „rešitev“ njihove „časti“. G. dr. Janko Vilfan pa le molči in ne stori nič podobnega. I, seveda, kako bi si pa naj obrnil na sodišče, ko se mu vsak čas lahko dokaže to, kar se mu očita. Zato pa mož tudi molči in si misli: „Bo že še prišel čas, ko bom stal čist pred narodom. Le časa mi je treba, toliko časa, da ljudstvo pozabi moje pregrehe, potem bo pa dobro!“ Ali moti se g. dr. Janko Vilfan, kajti poskrbeli bomo, da ne bo prišlo ljudstvu iz spomina njegovo narodno izdajstvo. Mogoče pa je tudi, da se g. dr. Janko Vilfan v svoji velenarodni duši nikakor ne čuti krivega — poleg debele kože bi mu v tem slučaju prisodili tudi še zelo kosmato vest — ter prenaša vsa ta očitanja mirno in potrpežljivo, žrtvujoč se za — „dobro stvar“. Kaj vsa ta očitanja, kaj narodno izdajstvo, kaj stanovska čast, deželnozborski mandat je nekaj vreden in je tista „dobra stvar“, za katero je treba požreti marsikatero grenko stvar, sicer ne nese dosti, ali takole poleg drugih „titelnov“ na vizitnici tudi še „deželni poslanec“, to je že nekaj, posebno napram tujcem; sicer pa tudi kmetu kolikor toliko imponira gospod „posvano“. Pa še nekaj je. Liberalci so pač tudi navajeni, da brez pomisleka plešejo tako, kakor jim komandirajo njihovi „ta višji“. In tem svojim vernim backom tudi g. dr. Janko Vilfan prav lahko dokaže, da je popolnoma „nedolžen“, da ga ti prokleti klerikalci iz same zavisti opravljajo in obrekujejo. Vse to mu seveda tudi verjamejo, in g. najnaprednejši deželni poslanec je v vseh svojih ponižnih obževateljev čist kakor kristal, katerega hočejo njegovi sovražniki ometati z blatom, nedolžna, preganjana ovčica, katero hoče požreti klerikalni lintvern, kratko-malo mučenik, kateremu manjka edino le še palma in pa „šanj“ okrog glave, pa bo prišel že prihodnje leto v pratiko, in sicer na dan 28. februarja, ko je bil izvoljen za deželnega poslanca. Škoda, da se volitve niso vršile štiri dni pozneje, in bi potem mučenik Vilfan tudi veljal kot „premakljiv“ — „praznik“!

Uradne ure deželnega odbora kranjskega so se določile za poletni čas, t. j. od 1. junija do 31. avgusta, od 8. zjutraj do 2. popoldne. Občinstvo naj se pri vlaganju vlog ravna po tej določitvi. — Radovedni smo, ali te uradne ure veljajo tudi za uradnike deželnega odbora in pa za slugo, posebno pa smo radovedni, ali to velja tudi za one gg. deželne odbornike, katere človek lahko išče ob uradnih urah po celem deželnem dvorcu, pa jih ne najde. Posebno eden gospod je v tem oziru strašansko točen, namreč gospod grof Barbo, o katerem krožijo po mestu govori, da „pred šesto uro sploh nima časa za deželno-odborniške posle.“ Menda bo to že res, če se upošteva dejstvo, da je treba kazinsko kavarno temeljito podpirati, ker bi sicer prišla na kant. Radovedni smo potem, kake uradne, oziroma službene ure veljajo potem za one slugo deželnega odbora, ki morajo čakati na milostnega gospoda grofa, ako se mu poljubi priti po šesti uri v svojo uradno sobo? Ako drugi deželni odborniki, ki imajo poleg deželnoodborniškega posla dovolj svojih stanovskih in drugih enakih dolžnosti, vendar redno in pravočasno opravljajo svoj deželnoodborniški posel, potem bi menda milostljivi gospod grof tudi lahko žrtvoval vsak dan redno nekaj ur svojega štirindvajseturnega prostega dnevnega časa deželnemu odboru. Koncem konca je pa plačan tudi zato; le škoda da se takih ljudi ne more kratkoma odpuščati ali penzionirati, kakor bi se najbrž zgodilo s slugo, ki ne bi na vsak najmanjši migljaj gospoda grofa ob njegovih „uradnih urah“ takoj zaklical „hier, befehlen?“ Kakor hitro bomo imeli o teh stvareh še natančnejše podatke, bomo poskrbeli, da bo javnost temeljito proučena o silni delavnosti tega gospoda, ki se je v pretekli dobi pač navadil igrati ulogo deželnega odbornika, delati pa ne. Ako je v pretekli dobi moral človek v najnujnejših zadevah čakati po 4, po 5 ur, da je dobil deželnega odbornika, ali pa tudi ne, da je imel med tem časom priliko zamenjati vse vizitnice deželnih odbornikov itd. na vratih, upamo, da sedaj kaj takega ne bo več mogoče. O dveh gospodih vemo, da posvečata vso skrb svoji nalogi, torej zakaj ne bi storila isto tudi druga dva, posebno pa gospod grof Barbo!

Slovanska vzajemnost je nekaj prav lepega, posebno pa če jo imamo pred seboj v obliki kake lepe knjižice, okrašene z raznimi slovanskimi zastavami, grbi in drugimi takimi enakimi stvarmi. Lepa je tudi ta slovanska vzajemnost pri raznih narodnih veselicah, ko se ob časih rujnega vinca napija slovanski domovini in se stoji poslušati razne slovanske himne. Take lepe slovanske vzajemnosti je pri nas mnogokrat kar na cente, a če se to stvar pogleda nekoliko bolj natančno, se začne človek kmalo praskati za ušesi. Slovenski narod je od te papirnat

vzajemnosti imel bore malo, in če si stvar ogledamo n. pr. z narodno-gospodarskega stališča, no, potem se cela stvar razbline v popolni nič. Če smo popolnoma odkritosrčni, moramo celo naravnost reči, da smo imeli in še imamo marsikje in marsikdaj celo škodo. Slovanska vzajemnost je namreč prinesla med nas marsikoga, ki našim domačim dobrim, večkrat celo boljšim močem, kakor pa so tuje, odjeda kruh in jih izganja iz domovine. Če pogledamo le nekoliko okrog sebe, vidimo skoraj povsod, kjer je kaka boljše služba, vse, samo Slovenca ne, v prvi vrsti pa gotovo Čeha, kakor bi sami ne imeli svojih ljudi. Koliko zdravnikov Čehov je pri nas, koliko inženirjev, profesorjev, bančnih uradnikov itd., naši ljudje pa morajo iskati kruha drugod. To se čuti v središču, še bolj pa v obmejnih krajih, kjer je to še bolj v navadi in večinoma ti slovanski vzajemniki ne samo da izpodjedajo kruh domačinom, temuč se celo bratijo z našimi najzagrizenejšimi nasprotniki. V Celovcu n. pr. je precej močna češka kolonija, katera pa naravnost prezira Slovence in zahaja redno le v nemško družbo. Pri volitvah ni oddal niti eden Čeh glasu za slovenskega kandidata, temveč so jih oddajali za Nemce. In ne bi še človek imel toliko proti temu, ako bi bili ti ljudje kake kapacitete v svoji stroki, a največkrat se a conto naše navdušenosti za naše severne brate importira k nam ljudi, katerih se tam gori porabiti ne more, ne vsled nadprodukcije, temveč vsled nezmožnosti. Za nas je seveda tudi kaj takega dobro. S takimi razmerami se mora obračunati in to čim prej, tem bolje. Vsak je sam sebi najbližji, in to mora obveljati tudi v tem pogledu. Najprej domačinu kruha, potem šele drugemu, ne da bi domačin stradal po svetu, njemu pripadajoči domači kruh pa vžival tujec, in če je to tudi Čeh.

Stavba mostu v Kranju polagoma napreduje. Za končni steber na levi strani Save je temelj gotov in ga sedaj kopljejo za drugi steber sredi Save. Delo je jako zanimivo. Delavci se nahajajo namreč v „kesonu“, ki mu dovaja poseben stroj stisnjen zrak, tako da so popolnoma varni pred vodo. Prišli so že 5 m globoko pod vodo in treba bo še 2 m izkopati, oziroma streljati, ker se nahajajo v tej globočini že skale. Delavci so po 6 ur v kesonu in dobé za uro po 40 h, kar je za tako naporno in tudi nevarno delo gotovo jako malo.

Ljudsko galerijo je otvorila „Narodna čitalnica“ v Kranju. Misel sama na sebi ni slaba; seveda bi bilo treba prej, da bi se občinstvo s predavanji šele naučilo gledati umetnine. Drugače je tak uspeh samo navidezen. To priliko je pa porabil „Gorenjec“, da skuša terorizirati nekatere gospode, češ da se niso udeležili otvoritve in da bo priobčil njih imena. Kar stori naj to, da bomo vedeli, koga ima tako pod svojo komando, da mora plesati po njegovi godbi.

Zdravstveni zastop za Kranj je v svoji seji 1. t. m. sklenil naklado na cesarske davke v Kranju 4% in za okolico 3%. Dovolila se je tudi deželnemu pomožnemu društvu za bolne na pljučih letna podpora 20 kron.

Iz Loke si je dal napisati zadnji „Gorenjec“ celo vrsto strašansko „kunštinih“ vesti. Ako človek prebere le začetne besede teh „notic“, si že lahko misli, kaka polivka jim mora slediti. Evo jih tukaj: „Ob sapo nas je spravila neka pobožna duševna reva“, „Sila kunštnega se dela ta katoliški učenjak“, „Žal nam je le, da se ne moremo klanjati pred veličanstvom njegovega duha“, „Ne ugaja mu, ker smo povedali par grenkih“, „Norce bi rad bril ta naš modri možakar“, „Ta jeznoriti brskar“, „Pa kaj nam je skvasil“, „To žužnjalo“, „Svetohlinec bi še rad udrihal po grbi“, „Take recepte piše ta sveta para“ itd. V celih teh „loških novicah“ ne najdeš pametne besede, kakoršne tudi ni pričakovati od takega moža, kakor je „Gorenjec“ dopisnik, kateremu bomo v kratkem napisali tak „recept“, da mu bo temeljito pregnal vse njegovo „svetohlinstvo“, žužnanje, kvasenje in jeznorito brskanje“. Sicer se res ne splača in skoraj „nam je žal“ za čas, ki bi ga porabili z njim, a če ne bo dal miru, se zna vendarle prigraditi, da „obrijemo tudi takega norca“, kakor je on, in če se dela še tako „kunštnega“, takega možička, kakor je on, se že spravi ob sapo, če tega ne bo storil že smrad sam, v katerem se rad valja. De gustibus non est disputandum, ali kakor pravi Nemec: Gusta und Ohrfeigen sind verschieden, in če škofjeloški dopisnik „Gorenjec“ smatra za pikantno, valjati se s pujski vred po gnojnici in to celo imenovati „pikantno“, bilo mu. Naj se valja naprej!

Iz Kamnika. Gospod urednik! Ker ste bili tako prijazni, da ste sprejeli v zadnji številki svojega cenjenega lista moj dopis, bi Vas danes prosil, da bi sprejeli še sledeče vrstice. Stvar je namreč taka. Na Vnebohod sem se namreč udeležil veselice mekinskega izobraževalnega društva ter sem nazadnje tudi spremljal ljubljanske goste na kolodvor. Že na kolodvoru sem slišal kokodakanje, pa se mi je vendar čudno zdelo, kajti kure vendar po navadi napravijo svoja gnezda v slami ali senu itd., ne pa v zelju, posebno pa še v solati ne, ali vendar je to kokoda-

kanje nekaj takega pomenilo, kar tudi navadno pomeni. Znesle pa niso navadne kure, ampak, kar je še bolj čudno, piščanci, in to tudi ne navadni piščanci, temveč tisti piščanci bolj ta divje sorte, ki imajo šele po eno samo, ali pa kvečjemu dve peresi, ki pravijo sami o sebi, da so sokoli! Jaz sicer poznam take sorte tiče, ki se jim pravi sokol, ali naši kamniški sokoli pa nimajo prav nič sokoljega na sebi, in zato jim prav nič ne verjamem, da bi bili to taki tiči. Svoja gnezda so imeli nad Samčevim predorom. Ker je bila že tema, nisem mogel videti, ali so bili mandelci ali babce. Ker pa po navadi jajca nesejo le babce, so že najbrž bile babce zraven, ali pa so kamniški sokolski tiči same babce. Bo že najbrž tako. Če se pa vi, gospod urednik, hočete bolj natančno prepričati o tej stvari, pa pošljite k nam kakšnega kunštnega tičarja, ki se bolj zastopi na take stvari, da bo stvar preiskal. Po mojem mnenju bo vsaj nekaj mandelcov vmes, kajti pariyo se pa, pariyo. No, pa naredite, kakor hočete. — Eno majhno storijo bi Vam še rad povedal. To pa je bilo takole, kakor so jo meni pripovedovali moj oče, ki so že precej stari in so veliko poskusili po svetu. Bilo pa je v deveti deželi, kjer ste bili v nekem mestu dve stranki. Ena stranka je že dalj časa gospodarila v mestu in so bili tudi gospod župan, ki pa so bili iz desete dežele doma, njen pristaš. Gospod župan so jako radi jedli kislo zelje, ali pa tudi v solati, v čemer so se zelo razlikovali od prejšnjega župana, ki pa je bil bolj udarjen na močnate jedi, posebno pa na močnik sam. (Ker ima v deveti deželi, kjer nimajo naše vere, vsako mesto svojega posebnega ajdovskega patrona, je bil ajdov močnik v tistem mestu mestni patron, po čemer se pozna, da je bil prejšnji župan prav pristen domačin). Pa so enkrat gospod župan tistega devetodeželskega mesta sklicali sejo, h kateri je prišel tudi neki nasprotnik, ki ni tako govoril, kakor so hoteli gospod, župan in tudi ne tako, kakor je hotel prejšnji župan. To pa tema gospodoma ni bilo prav in zato sta bila zelo huda, in prejšnji župan, ki je bil bolj udarjen na močnik, je rekel tistemu nezadovoljnežu in zagrizenemu nasprotniku, da bodo vsi nasprotniki prej pocrkali, predno bo šlo po njihovi volji. In prav je imel, ko je tako rekel, kajti ta mož z močnikom je v deveti deželi v tistem mestu apotekar in ima več takih glažev, ki je na njih namalana smrt pa križec, kar toliko pomeni, da so v tistih glažih hudi „gifti“, in če hočejo ljudje iz tistega mesta „zagiftati“ kake hude zverine, gredo kar k njemu, pa dobe take stvari, da najhujša zverina crkne, če požre kaj iz tistih glažev. Potemtakem je imel tisti nasprotnik čisto prav, da mora tisti mož že vedeti, kdo in kdaj bo crknil, ko ima on „gifte“, „čez“. Nekateri teh „giftov“ se jemljejo na kislem zelju, drugi pa na močniku, zato so djali naš oče, da naj ne jem niti kislega zelja niti močnika, pa ga tudi res ne maram. Če hočete pri življenju ostati, gospod urednik, posnemajte Vašega

Protizeljarka in Protimočnikarja.

Iz Tržiča. Dve stvari ste, ki silno razburjate naše velenemce, to je nevarnost, da izgube upravo občine, in pa naša pošta. Oboje se pa da prav lepo strniti v eno, in sicer je potem povod njihovega razburjenja le naša pošta. Ker je bil dosedaj poštni upravitelj Nemec in je kot tak tudi volil v prvem razredu, dasiravno je ta večina iznašala samo eden edini glas. Na mesto bivšega poštne upravitelja Nemca, je bil imenovan Slovenec, in nemška večina je šla rakom žvižgat. Zato je bilo seveda z vso histrojtjo treba imenovati častne občane, da se dobi zopet večino v prvem razredu. Vse drugo je seveda potemtakem postranska stvar. Ako sedaj razsajajo po nemškem časopisju zaradi dvojezičnega poštne pečata, s katerim je novi poštni upravitelj zamenil dosednji samonemški pečat, je to samo malenkost, katera postaja še malenkostnejša, ako se upošteva še ona naravnost otročja želja naših „nemcev“ po denunciranju, češ da bi se bila ta zamenitev morala zgoditi šele tedaj, ko bi bil stari, samonemški pečat popolnoma neporaben. G. poštni upravitelj bi bil moral najbrž počakati toliko časa, da bi bila na starem pečatu zadnja črka nečitljiva, potem bi bilo prav. Tako pa je storil velikanski zločin, ker je poštno upravo oškodoval za toliko in toliko let uporabe novega pečata. Res, naravnost otročje smešni so ti naši posilinemci v svojem denuncijantstvu. — Slovenski napis na poštnem pečatu in potemtakem ime naše pošte se glasi odslej: Tr ž i č na G o r e n j s k e m.

Novomesto. Na glavnem trgu stoječo hišo g. Iv. Perkota je kupil trgovec g. Fran Kenda.

Mokronog. Tukaj je umrla ga. Marijana Bulc, roj. Svete, soproga tukajšnjega gostilničarja in mesarja g. Antona Bulca. N. p. v m.!

„Društvo za oskrbo in varstvo sirot v sodnem okraju Radovljica“ ima svoj prvi občni zbor v sredo, dne 13. junija, v sodnijskem poslopju v Radovljici, soba št. 26, ob 6 zvečer. Prijatelji društva se vabijo, da se v čim največjem številu udeležijo tega zbora. Dosedaj so

pristopili društvu kot ustanovni člani: Mestna hranilnica v Radovljici z zneskom 200 K, Posojilnica v Radovljici z zneskom 100 K, občina Boh. Bistrica, Gorje in Bled v proslavo 60letnega cesarjevega jubileja z zneski po 100 K in g. Franc Papler, posestnik v Dorlovčah, z zneskom 100 K.

Mokronog. Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb za sodni okraj Mokronog si je izvolilo sledeči odbor: Gosp. A. Mejač, okrajni sodnik, predsednik; g. Henrik Bukowitz, župnik, podpredsednik; g. Al. Mezgon, davčni asistent, blagajnik; g. Josip Tratar, učitelj, tajnik. Ker je društvo velevažno in zelo potrebno, je vredno vsestranske najizdatnejše podpore. Sprejme se vsak, tudi najmanjši prispevek.

Žužemperk Na lastno prošnjo je umirovljen tukajšnji davčni upravitelj g. Josip Cerh. Ob tej priliki se mu je izrekla zahvala in priznanje za njegovo dolgoletno marljivo delovanje v davčni službi.

Idrija. Značajnost stori moža. To velja. Imamo može, ki so kljub vsem zaprekam ostali značajni, drugi so se prelevili v liberalne kimovce, mnogo jih je krenilo za socialno demokracijo in iščejo v njej svojega blaga. So pa tudi izjeme, ki nočejo biti niti eno, niti drugo, obenem pa hočejo vsem voditeljem strank pete polizati. Ako napravijo liberalci kak pomp, je taka izjema pri njih v prvih vrstah. S. L. S. se dobri kakor njen najboljši prijatelj, tudi pri socialnih demokratih se ne sramuje nastopiti. Take z mnogovrstnimi barvami ozaljšane izjeme naj si zapomnijo, da nimajo ugleda pri nobenem značajnem človeku. Te izjeme naj se napravijo same svoj lastni klub s primernim naslovom in tam naj uganjajo svojo kinesko politiko, kakor jim ljubo in drago. Ni se pa čuditi, ako se dobe taki ne značajneži. Dandanes zre vse na višje kroge, in kar se tam vidi, to skuša tudi nižji upeljati, in to gre do obleke doli. Ako se vidi, da c. k. sodnija danes izroči varuhu mladoletne sirote knjižico, v kateri mu predpiše, naj siroto v bogaboječnosti vzgoji, jutri pa vsi vslužbenci sodnije ravno to pobijajo, kar so prejšnji dan ukazovali, in ti s sarkastičnim posmehom bijejo v obraz samo zato, ker delaš po predpisu sodnije, potem seveda ni čudo, ako se vzgajajo take ne značajnosti, katerih početje se v gotovih krogih zaradi lepšega imenuje „nepripranost“, ni pa v resnici nič drugega, nego navadno liberalno - mokrsko slepilo, liberalno - mokrski pofl. Da igra tudi tu svojo vlogo tista imenitna moralna moč današnjega modernega človeka, o kateri „Narod“ tako rad sanjari, se umeje.

Idrija. Romanje je v ljudstvu že od nekdaj ukošenjeno, tako je pisal „Narod“ in res je to. Vse roma. Romali so celi narodi, romamo katoliki po svoje, judje romajo po svoje, lahkotivci po svoje, liberalci po svoje in tudi socialna demokracija pošilja svoje verne na romanje, seveda po svoje; drugi se zopet podajajo na romanje, ker ne marajo z žandarji nič skupnega imeti. Vsi ti pa iščejo, kakor umevno, le dobička od svojega romanja. Prvi duševnega, drugi v podobi cvenka, tretji da zadovoljijo svojim telesnim počutkom, slednji da delajo zgago resnici in raznim oblastim. Romal je zadnji čas tudi liberalni general Hribar v Petrogradu tudi po svoje, pa v svetlišče ga niso pustili, baje zato, ker so se v Petrogradu že ravnali po „Narodovem“ pozivu, da se romanje ustavi, in zato se tudi ni zgodil nikak dobičkanosni čudež. Pa bodimo odkriti, tudi marsikateri liberalci in marsikatera liberalna mamica in gospica roma včasih po poti prvih, da bi si na tujem pomiril, pomirila neki čuden notranji čut, romajo daleč tako daleč, da jih nobeden znanec ne vidi, ker sicer bi bilo po njih, in ko zopet domu pridejo, pomagajo pa „Narodu“ romanje ustavljati, ker je romanje „farska sleparija.“ I, no, naj se vendar zgane državni pravnik in naj zapre vse farske sleparije, mi nimamo prav nič proti temu, mi smo odločno zoper vsako sleparijo in za to, da mora vsak slepar v ječo. Ako torej ne bodo ti steparji kmalu prijeti, naj si o sleparstvu „Naroda“ vsak sam sodbo naredi. Sicer je pa katolikom-romarjem skoro že odklenalo vse romanje. Strnili bodo liberalci svoje luknjaste vrste in ubranili vse romanje, razkrinkali bodo namene klerikalizma — in konec bo vsega. Uboge sleve. Bleda se jim. Mrzle obkladke!

Idrija. Naš dopis radi revolverjev je bil pravi strel v liberalno gardo. Opozorili smo višje oblasti, naj bi iste posvečale tem življenja nevarnim gostom malo več pozornosti. O samomorilcu piše „Narod“, da je vsega kriva — klerikalna mačeha. Mi, ki razmere poznamo, vemo da je ta „Narodova“ cvetka višek prismodarije, ki je lastna le „Narodovcem“, in trdim odločno, da so fanta spravili v grob le mokrsko-liberalni nauki, vrhu tega ima pa tudi županstvo pri tem svoj delež, ker je mladega, neizkušenega fanta prav po nepotrebnem priporočilo okrajnemu glavarstvu za izdajo orožnega lista. Če je pa vedelo liberalno županstvo, da ima prosilec „klerikalno mačeho“, ki je po „Narodu“ tako nevarna, naj bi bilo isto to poročalo okrajnemu glavarstvu, katero bi bilo naše rotovške modrijane kaj boljšega poučilo. Omenimo še, da junak družega slučaja, o katerem smo poročali, nima nikake mačeha, temveč pravo mater, vrhu tega je pa celo brat idrijskega „Narodovega“ poročevalca, in radi tega je bilo prav umestno, ker smo opozorili tudi na žalostne družinske pojave, ako se zdravemu zgojevalnemu razumu da slovo, ter z revolverji opremljeni svobodomiselnosti odpre vrata.

Raznoterosti.

Rodbina morilcev. Posestnikova žena Marijana Fuczik v Seibersdorfu in njena hči Emilija ste najeli nekega delavca Ludvika Cielepa, da bi umoril soproga Fuczikove, Emilijinega očeta. Zato sta mu obljubili 1000 K. Cielepa je res ustrelil posestnika Fuczika in sprejel plačilo. Cela stvar pa je prišla na dan in Cielepa in Fuczikova sta bila obsojena v smrt na vešalih, hči pa, ki je bila šele 19 let stara, je bila obsojena na 12 let težke ječe. Kasacijsko sodišče je lani meseca decembra potrdilo vse tri razsodbe, ali ker je Cielepa dokazal, da je bil tudi umorjenec sin Karl pri umoru soudeležen, se je vršila ponovna razprava. Razsodbi proti ženi in hčeri ste ostali neizpremenjeni, Cielepa in pa Fuczikov sin Karl sta pa prišla zopet pred tešinsko poroto, ki je spoznala oba krivim umora. Cielepa je bil iznova obsojen v smrt na vešalih, sin pa na deset let težke ječe. Oba sta vložila ničnostno pritožbo, katero pa je najvišje sodišče zavrnilo. Cielepa in Fuczikova žena sta torej obsojena na smrt, hči na 12 in sin pa na 10 let težke ječe. Mati in hči sta nevarno oboleli in obema se je zmešalo.

Kaznovana nezvestoba. Dunajski trgovec Vaclav Wagner je že dalj časa oženjen in je do zadnjega časa živel s svojo soprogo v srečnem zakonu. Zadnji čas pa je opazil, da se je žena nekako izpremenila, stvar natančneje zasledoval in izprevidel, da je tej izpremembi krivo ženino občevarje s polkovnim zdravnikom dr. Alojzijem Steidlom. Zasledil je tudi ljubavna pisma, iz katerih je dognal, da se Steidl in soproga shajata v stanovanju nekega častnika. Wagner ju je nekega dne pričakoval pred ono hišo s pasjim bičem v roki, in ko sta stopila na ulico, je najprej udaril z bičem soprogo v obraz, potem pa še polkovnega zdravnika. Vsled tega napada se je moral zagovarjati pred sodiščem, kjer je dejanje priznal in izjavil, da se čuti krivega, pa da ni mogel storiti drugače. Sodnik je obsodil obtoženca v denarno globo pet kron, oziroma 12 ur zapora, pri čemer je upošteval kot olajševalno veliko razburjenost obtoženčeve.

Pozabljenost ni dobra. O tem se je pač pričel mladočeški vodja dr. Kramar, ko se je vrnil s svojega potovanja v Petrograd. Ko se je namreč odpeljal z Dunaja, je pozabil v svojem dunajskem stanovanju pogasiti električne luči. Ko je bil v Petrogradu, se je spomnil na to in je takoj brzojavil nekemu tovarišu poslancu v Prago, da naj gre k njegovi soprogi po ključe in ko pride na Dunaj, pogasi luči. Soproga, ki dotičnika ni poznala, se ni upala izročiti ključev, in tako so luči gorele noč in dan več kot teden dni. Ker električna luč ni ravno preveč po ceni, bo dr. Kramar ta pozabljenost precej veljala.

— Tako poročajo nemški listi. Koliko je resnice na tem, bo pač vedel dr. Kramar sam najbolje, ki najbrž ni šel nemškimi listom pripovedovat tega dovtipa.

Cigani — morilec. Pod tem naslovom smo zadnjič priobčili razsodbo o znanem roparskem umoru v Danosu na Ogrskem. Ogrski listi poročajo, da je ogrsko justično upravo stala obravnava lepo svoto 32.743 K. Predsednik sodišča je izvedel, da se hočejo maščevati nad glavno pričo Rozo Logatos, in je zato ukrenil vse potrebno, da se deklica sprejme v neko otročje zavetišče. Značilno za ljudski čut „viteških“ Madžarov pa je posebno to, da stoji na pogorišču zažgane gostilne v Danosu že nova krčma s prikupljivim napisom — „gostilna pri roparskem morilcu“.

Koliko stanejo vojne. Koliko krvi in denarja so požrle vojne v prošlem stoletju, naj pokažejo sledeče številke. Napoleonove vojne so požrle 1 milijon 900 tisoč ljudi ter 30.200 milijonov kron; rusko-turška 120.000 ljudi in 480 milijonov kron; špansko-portugalska vojna (l. 1830—40) 160.000 ljudi in 910 milijonov kron; francosko-alžirska vojna 110.000 ljudi in 910 milijonov kron; boji in vstanki l. 1848 in 49 so stali 60.000 ljudi in 2400 milijonov kron; krimska vojna (l. 1854—56) 485.000 ljudi in 7320 milijonov kron; francosko-laško-avstrijska vojna (l. 1859) 63.600 ljudi in 17.000 milijonov kron; ameriška meščanska vojna (l. 1863—65) 656.000 ljudi in 17.000 milijonov kron; prusko-avstrijska vojska (1866) 51.000 ljudi in 4800 milijonov kron; francosko-meksikanska vojna (1866) 65.000 ljudi in 360 milijonov kron; braziljansko-paraguajska vojna 530.000 ljudi in 1150 milijonov kron; nemško-francoska vojna (1870—71) 290.000 ljudi in 7580 milijonov kron; rusko-turška vojna (1876—77) 180.000 ljudi in 4560 milijonov kron. V kratkem času 75 let je torej žrtvovalo človeštvo na oltar moloha 4 milijone 670.000 ljudi in 74 milijard 460 milijonov kron. (Vsaka milijarda je tisoč milijonov). Ali to število še ni pravo, kajti manjkajo še številke za avstrijsko-ogrsko vojno, za nemško-dansko, za bosensko okupacijo, srbsko-bolgarsko, grško-turško in razne afrikanske in azijske vojne. Ako bi bila ta svota vsa v srebrnih kronah, bi iznašala njena teža 372 milijonov 300 tisoč kilogramov, in da bi se ta teža odpravila po železnici, bi bilo treba vlaka s 37.230 vozovi, ki bi zavzeli dolžino 186 kilometrov — od Ljubljane do Špílfelda.

Svojo
delikatesno trgovino
vedno svežo praško in domačo
šunko ter druge mesnine, su-
rovo maslo i. t. d.
priporoča 3—2
M. RAVTAR
Jurčičev trg, Ljubljana.

Ustanovljeno 1842. Telefon šte. 154.
BRATA EBERL
Tovarna oljnatih barv, lakov in
firneža. Slikarija napisov. Dekora-
cijska, stavbinska in pohištvena
pleskarija. Električni obrat.
Prodajalna: Delavnica:
Miklošičeva cesta 6 Igriške ulice 6
nasproti hotela „Union“ Ljubljana.
52—2

„Angleško skladišče oblek“

O. BERNATOVIČ

v Ljubljani, Mestni trg šte. 5.

Moška obleka od 4 gld. naprej.

Deška obleka od 2 „ „

Otroška obleka od 1 „ „

Ivan Kregar

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja
in posode

se priporoča veleč. cerkvenim pred-
stojništvom in slavnemu občinstvu
v obilna naročila vseh v njegovo
stroko spadajočih del, katera iz-
vršuje najtočnejše in najsolidnejše.

Prevzema tudi popravila.

Delavnica v lastni hiši
v Ljubljani, Elizabetna cesta.

Ravnočar došle krasne kravate, najnovejše bluze,
fina vrhnja in spodnja krila

priporoča po znano nizkih cenah tvrdka

A. Vived-Mozetič

v Ljubljani,
Stari trg št. 21.

Modna trgovina ter salon za
damske klobuke.

Filijalka v Kranju, Glavni trg.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Stari trg šte. 19

priporoča kovertne s firmo, pismeni papir, ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Ustanovljena 1. 1831.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Ustanovljena 1. 1831.

ASSICURAZIONI GENERALI V TRSTU.

Jamstveni zaklad nad **323 milijonov kron.**

Do sedaj izplačane škode nad **899 milijonov kron.**

Družba zavaruje:

Na življenje in za doto v vseh mogočih sestavah. Tekom leta 1906 zavarovalo se je pri tej družbi 16.847 oseb na življenje za kapital nad 140 milijonov kron.

Zoper požare, tatinski vlom, škode pri prevažanju, poškodbo zvonov in zrealnih oken.

Sprejema tudi zavarovanja:

Zoper telesne nezgode in točo.

Pri tej družbi je zavarovan na življenje Njega svetost papež Pij X. in prevzvišeni knezo-škof ljubljanski Anton Bonaventura; tudi vsa posestva Njega veličanstva cesarja avstrijskega.

Največja zavarovalnica avstro-ogrske države.

Glavni zastop v Ljubljani: Marijin trg, Sv. Petra cesta šte. 2, v lastni hiši.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo po

➔ **4 $\frac{1}{2}$ %** ➔

brez odbitka rentnega davka, katerega poso-
jilnica plačuje sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega,
če je ud ali ne.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Posojila na zemljišča po 5% ali s 5% in 1%
amortizacije. Hranilnica sprejema tudi vsak
drugi načrt glede amortizacije. Posojila na
osebni kredit po 5 $\frac{1}{2}$ %.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun.

Zavod ima svoj sedež v škofiji poleg farne cerkve.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19 ————— registrovana zadruga z omejenim poroštvom. ————— Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak
delavnik od 8. do 12. ure

po **4 $\frac{3}{4}$ %**

to je: daje za 200 kron
9 kron 50 vin. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje!

Kanonik A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.